

Slovenski VESTNIK

LETNIK XXXII.

CELOVEC, PETEK, 4. FEBRUAR 1977

ŠTEV. 5 (1799)

NA DUNAJU NIČ NOVEGA

Na iniciativo obeh osrednjih organizacij koroških Slovencev je zvezni Kancler dr. Kreisky sklical za dne 31. januarja 1977 sejo kontaktnega komiteja. Seje so se na eni strani poleg zveznega kanclerja udeležili še zunanji minister dr. Pahr, koroški deželni glavar Leopold Wagner, namestnik deželnega glavarja Herbert Bacher, narodni poslanec Luptovitz, deželni poslanec Schantl, prof. dr. Adamovich in drugi uradniki v uradu zveznega kanclerja; na drugi strani pa predsednik dr. Franci Zwitter, tajnik dipl. inž. Feliks Wieser, člana Izvršnega odbora Teodor Domej in dr. Zdravko Velik za ZSO in predsednik dr. Matevž Grilc, centralni sekretar Filip Warasch, njegov namestnik Karel Smole, dr. Reginald Vospernik in Franc Wedenig za NskS.

V smislu dnevnega reda je predsednik dr. Franci Zwitter podal najprej kratko oceno situacije po 14. novembru 1976 iz vidika koroških Slovencev, pri čemer je prišlo do bistveno različnih pogledov, ker vlada očitno poskuša tudi ta neuspeli poskus preštevanja z različnimi manipulacijami uporabiti kot osnovo za reševanje manjšinskega vprašanja in zlasti pri izvedbenih odredbah, ki jih predvideva tako imenovani zakon o narodnih skupnostih.

V tej zvezi je vsekakor značilno, da je zastopstvo slovenske narodne skupnosti tudi to pot bilo objavljeno na razgovor šele zadnji dan pred terminom, ko stopi v veljavo zakon o narodnih skupnostih in so našo narodno skupnost zadevajoče odredbe v strankah že dogovorjene in sklenjene, ne da bi se prej zanimali za stališče prizadetih samih.

Tako tudi ni bilo toliko razgovora o situaciji, nastali po 14. novembru, marveč predvsem v tej smeri, da bi se nas poskušalo pridobiti za sodelovanje v tako imenovanih sosvetih in za več ali manj že sklenjene odredbe, ki jih predvideva zakon o narodnih skupnostih.

Ker zakon o narodnih skupnostih, ki v nasprotju z državno pogodbo z dne 15. 5. 1955 predvideva rešitev manjšinskih vprašanj na osnovi številčne moči, v tej obliki absolutno odklanjamo, jasno kljub zagotovitvi, da se naše želje lahko upoštevajo v poslovniku sosveta, ni prišlo do zblizovanja stališč, ker poslovnik nikdar ne more zamenjati zakonitih določil. Očitno v želji, da bi ne prišlo do popolnega razhoda, je bila seja za kratek posvet med predstavniki zvezne in deželne vlade prekinjena, na kar se je nadaljevala z obravnavanjem druge točke dnevnega reda. Tu smo koroški Slovenci predlagali prioritarno listo, kakor si zamišljamo nadaljnje kompleksno reševanje naših vprašanj in sicer po naslednjih stvarnih področjih in naslednjem vrstnem redu:

1. predšola in šola, 2. uradni jezik in namestitve, 3. informacije in obveščevalna sredstva, 4. kultura v vsem njenem obsegu, 5. pospeševanje in gospodarstvo in končno 6. varstveni ukrepi v smislu § 5 člena 7 državne pogodbe.

Iz časovnih razlogov in verjetno tudi v pričakovanju, da bi se med tem le odločili za sodelovanje v sosvetih narodnih skupnosti, je bila seja prekinjena in se bo nadaljevala verjetno dne 21. februarja.

Tudi ta razgovor je pokazal, da vlada očitno želi vztrajati na dosedanjem načinu reševanja manjšinskih vprašanj brez predhodnega sporazuma s prizadeto manjšino samo in tudi po 14. novembru še na osnovi številčne moči narodne skupnosti. To je razvidno iz različnega števila članov sosvetov posameznih narodnih skupnosti, zlasti pa pri določitvi o topografskih označbah in krajevnih napisih in več ali manj pri vseh ostalih določitvah zakona o narodnih skupnostih.

Pri vztrajanju vlade na takih stališčih ni videti nobenih stičnih točk in tudi nadaljnji razgovori ne morejo privedi do zaželenega sporazumnega reševanja naših življenjskih vprašanj.

Koroški Slovenci smo slej ko prej pripravljani za dialog in za mogoče kompromise in smo to poudarili tudi po razgovorih in na tiskovni konferenci, kakor je razvidno iz naslednje izjave na tej konferenci:

„Osrednji organizaciji koroških

Slovencev pozdravljata načelno vsak forum razgovora, v katerem se prizna slovenska narodna skupnost kot enakopraven partner. Iz tega razloga se zavzemamo za razgovore v okviru obstoječega kontaktnega komiteja.

Zakon o narodnih skupnostih, ki slopi jutri v veljavo nasprotuje avstrijski državni pogodbi iz leta 1955, zlasti zaradi tega, ker pogojuje pravice, ki so slovenski narodni skupnosti zajamčene brez ozira na njeno številčno moč, z odstotki in z razmerjem njene moči.

Če bo torej v pogajanjih s prizadeto narodno skupnostjo prišlo do rešitve manjšinskega vprašanja, ki odgovarja državni pogodbi in zajema vsa življenjska področja, Narodni svet koroških Slovencev in Zveza slovenskih organizacij na Koroškem ne vidita težkoč, da bi sodelovala v narodnostnih sosvetih.

Manjšina lahko pristane na kompromise, kakor je to v družbenih procesih potrebno in običajno, nobena narodna skupnost — in tudi ne naša — se pa ne more odpovedati osnovnim načelom sodobnega demokratičnega načina reševanja manjšinskih vprašanj, da o svojih življenjskih zadevah kot subjekt enakopravno soddloča, še posebno kadar gre za uresničitev mednarodnega dokumenta v njeno varstvo in zaščito, kakršen je člen 7 državne pogodbe. Na tem stališču bomo koroški Slovenci vztrajali vse dotlej, da bo člen 7 rešen dejansko kot instrument za zagotovitev obstoja in nadaljnega enakopravnega razvoja naše narodne skupnosti.

Zakon o narodnostnih skupinah je podlaga za izrivanje manjšin

S prvim februarjem je začel formalno veljati zakon o narodnostnih skupinah, ki ga je avstrijski parlament na podlagi takozvanega tristrankarskega sporazuma sprejel julija preteklega leta kljub odklonilnemu stališču prizadetih manjšin in kljub ostri kritiki številnih avstrijskih demokratov in mednarodne javnosti. Ta zakon tvori z novelo zakona o ljudskih štetjih, ki omogoča ugotavljanje manjšin, nerazdružljivo celoto, ker pogojuje pravice slovenske in hrvaške manjšine z odstotki. Z njima hodi avstrijski zakonodajalec po poti revizije avstrijske državne pogodbe.

Warascha so izpustili

Osrednjega tajnika Narodnega sveta koroških Slovencev Filipa Warascha so varnostne oblasti po nekajdnevnem preiskovalnem zaporu in po zaslišanju številnih prič v četrtek preteklega tedna zopet izpustile. Kot je znano, je Warascha naznanil neki Güttler, ki je predal policiji nekaj kilogramov razstreliva. Pri tem je navedel, da mu ga je dal Warasch dva dni pred ugotavljanjem manjšine z naročilom, da požene v zrak neko neznano transformatorsko postajo v Celovcu. Oblasti zatrjujejo, da bodo preiskave nadaljevale. Ni pa jasno, kako bo mogoče Güttlerjevo ovadbo podpreti z dokazi.

Časopisi so v zadnjih dnevih mnogo pisali o vsebini raznih odredb, ki jih predvideva protimanjšinski zakon. Pri tem se znova potrjuje, kaj je prvi in edini cilj zakona: čim bolj naj se izrine slovensko manjšino. Na politični ravni hočejo vzeti s takimi imenovanimi manjšinskimi sosveti osrednjima organizacijama koroških Slovencev pravico zastopstva manjšine. Na jezikovni ravni to pomeni, da se mora slovensčina umakniti iz upravnih, gospodarskih in kulturnih središč ozemlja, kjer koroški Slovenci prebivamo. Najbolje se to vidi na osnutku uredbe o dvojezičnih topografskih napisih. Trenutno izgleda, da tri parlamentarne stranke predvidevajo dvojezične napise v največ devetih občinah, ki so obstajale leta 1955. Pri tem gre za občine Sele, Globasnica, Bilčovs, Bela, Blato, Bistrica pri Pliberku, Žvabek, Slovenji Plajberk, Radiše in Zgornja Vesca. Nič dosti drugače ni z osnutkom uredbe o uradnem jeziku.

Že na teh načrtih se vidi, kako nesprejemljiv je za nas koroške Slovence zakon o narodnostnih skupinah. Ne moremo se odreči pravicam, ki so nam zajamčene v členu sedem avstrijske državne pogodbe.

Spominska slovesnost v Svečah

V nedeljo je bila na pokopališču v Svečah lepo obiskana spominska svečanost na kateri smo se poklonili spominu koroškega narodnega heroja Matije Verdника-Tomaža. Poleg številnih koroških Slovencev so se svečanosti udeležili tudi sorodniki, prijatelji, znanci in soborci Matije Verdника z Jesenic, kjer je leta deloval pretežen del svojega življenja.

Spominske svečanosti se je udeležil tudi jugoslovanski generalni konzul v Celovcu Bojan Lubej. Govor ob grobišču, kjer počiva poleg Verdника še več borcev za svobodo, je imel tajnik Zveze slovenskih organizacij na Koroškem, dipl. inž. Feliks Wieser. Vsebina njegovega govora je objavljena na 2. strani, poročilo o poteku spominske svečanosti pa je na 4. strani.

Gradiščanski Hrvati in koroški Slovenci enotni

V soboto 30. januarja 1977 so se v Brucku ob Muri na Štajerskem srečali predstavniki gradiščanskih Hrvatov (Hrvatsko kulturno društvo in Hrvatski akademski klub) in koroških Slovencev (Zveza slovenskih organizacij in Narodni svet koroških Slovencev). Gradiščanske Hrvate so zastopali dr. Müller predsednik kulturnega društva, predsednik Hrvatskega akademskega kluba Jurica Čenar, dr. Kornfeind in Emil Ratašič. V delegaciji koroških Slovencev pa so bili dr. Franci Zwitter, dipl. inž. Feliks Wieser in Wutte Janez-Luc za Zvezo slovenskih organizacij ter dr. Matevž Grilc, dipl. jur. Filip Warasch in mag. Franc Wedenig za Narodni svet koroških Slovencev na Koroškem.

Namen sestanka je bil, da se gradiščanski Hrvati in koroški Slovenci pogovorijo o nadaljnjem skupnem nastopanju v zvezi z realizacijo člena 7 avstrijske državne pogodbe. Najprej so vsestransko preučili položaj v zvezi z manjšinami v Avstriji po takimenovanem preštevanju posebne vrste. Soglasno so ugotovili, da so se gradiščanski Hrvati in koroški Slovenci zelo uspešno zoperstavili nedemokratičnemu in nesodobnemu načinu reševanja manjšinskih problemov na podlagi številčne moči manjšin, kar je seveda v nasprotju z določili avstrijske državne pogodbe in hkrati poskus revizije tega dokumenta. Vsekakor so rezultati preštevanja posebne vrste pokazali, da je pretežen del manjšin tako na Hrvaškem kot na Koroškem sledil svojim organizacijam.

V zvezi z manjšinskimi sosveti so prišli predstavniki obeh narodnostnih skupnosti do enotnega gledanja, da sosveti v takšni obliki kakor to predvideva zakon niso primerni za reševanje in izpopolnjevanje člena 7 državne pogodbe.

Sledila je vsestranska in temeljita proučitev vseh glavnih problemov v zvezi s členom 7. Hrvati in Slovenci so zavzeli stališča do posameznih odstavkov sedmega člena.

Pogovori so potekali v prijateljskem in stvarnem vzdušju. V Brucku je bil sklenjen pomemben sklep, ki je v tem, da se bodo gradiščanski Hrvati in koroški Slovenci permanentno srečavali in izmenjavali izkušnje in poglede ter da se bodo pred vsemi važnimi odločitvami posvetovali in nastopali čim bolj skupno in složno napram vladi.

Sledila je vsestranska in temeljita proučitev vseh glavnih problemov v zvezi s členom 7. Hrvati in Slovenci so zavzeli stališča do posameznih odstavkov sedmega člena.

Pogovori so potekali v prijateljskem in stvarnem vzdušju. V Brucku je bil sklenjen pomemben sklep, ki je v tem, da se bodo gradiščanski Hrvati in koroški Slovenci permanentno srečavali in izmenjavali izkušnje in poglede ter da se bodo pred vsemi važnimi odločitvami posvetovali in nastopali čim bolj skupno in složno napram vladi.

Pogovori so potekali v prijateljskem in stvarnem vzdušju. V Brucku je bil sklenjen pomemben sklep, ki je v tem, da se bodo gradiščanski Hrvati in koroški Slovenci permanentno srečavali in izmenjavali izkušnje in poglede ter da se bodo pred vsemi važnimi odločitvami posvetovali in nastopali čim bolj skupno in složno napram vladi.

Pogovori so potekali v prijateljskem in stvarnem vzdušju. V Brucku je bil sklenjen pomemben sklep, ki je v tem, da se bodo gradiščanski Hrvati in koroški Slovenci permanentno srečavali in izmenjavali izkušnje in poglede ter da se bodo pred vsemi važnimi odločitvami posvetovali in nastopali čim bolj skupno in složno napram vladi.

Pogovori so potekali v prijateljskem in stvarnem vzdušju. V Brucku je bil sklenjen pomemben sklep, ki je v tem, da se bodo gradiščanski Hrvati in koroški Slovenci permanentno srečavali in izmenjavali izkušnje in poglede ter da se bodo pred vsemi važnimi odločitvami posvetovali in nastopali čim bolj skupno in složno napram vladi.

PREDSTAVNIK SFR JUGOSLAVIJE:

Do zadovoljive ureditve samo z dialogom med manjšino in vlado

Na zadnji tiskovni konferenci v Beogradu je predstavnik zveznega sekretariata za zunanje zadeve SFR Jugoslavije Mirko Kalezič med drugim zavzel stališče tudi k manjšinskemu vprašanju v Avstriji.

Tako je glede manjšinskih sosvetov in še posebej v zvezi s tozadevno grožnjo kanclerja Kreiskega, češ da bodo koroški Slovenci sami krivi, če se bodo izključili iz sosveta, Kalezič poudaril: „Jugoslavija meni, da s pritiskom in proti volji manjšin ni mogoče priti do zadovoljive ureditve manjšinskega vprašanja, temveč samo s konstruktivnim dialogom med predstavniki slovenske in hrvaške narodnostne manjšine ter avstrijske vlade.“ Pri tem — kakor je dejal Kalezič — mora biti podlaga za pogajanja 7. člen državne pogodbe, ker je to tudi mednarodna obveznost Avstrije. Toda „kancler Kreisky hoče vsiliti rešitev z uveljavitvijo zakona o narodnostnih skupinah oziroma z ustanovitvijo sosvetov, kar je v očitnem nasprotju s 7. členom državne pogodbe.“

V tej zvezi je Kalezič komentiral tudi nedavno aretacijo tajnika NSKS in dejal: „Aretacija generalnega sekretarja Narodnega sveta koroških Slovencev Filipa Warascha je po našem prepričanju premišljen poskus avstrijskih oblasti, diskreditirati vodstvo koroških Slovencev, ki se bojuje za uresničitev manjšinskih pravic na podlagi 7. člena državne pogodbe, zaradi česar jugoslovanska javnost to aretacijo najostreje obsoja.“ Obenem je Kalezič izrazil prepričanje, da gre pri tem po vsem sodeč tudi za premišljen pritisk na predstavnike slovenske narodnostne manjšine, da bi sprejeli zakon o narodnostnih skupinah.

Nikoli se ne bomo odrekli pravicam, ki smo jih priborili v členu 7

„Zbrali smo se tukaj v Svečah v Rožu, da se spomnimo vseh tistih, ki so dali svoje življenje v boju proti fašizmu za svobodo, mir in enakopravnost med narodi,“ je dejal v svojem govoru na spominski svečanosti minulo nedeljo na sveškem pokopališču tajnik Zveze slovenskih organizacij na Koroškem dipl. inž. Feliks Wieser. Svečanost, o kateri še posebej poročamo, je veljala spominu vseh padlih partizanov, še posebej pa spominu narodnega heroja Matije Verdника-Tomaža, ki je padel v Rožu in je skupaj s svojimi tovariši pokopan na pokopališču v Svečah.

Govornik je dejal, da se narodi povsod v svetu spominjajo svojih velikih mož in se zgledujejo po njih. Tudi Slovenci tu in onstran Karavank imamo svoje velike, posnemanja vredne može, med katere brez dvoma sodi tudi narodni heroj Matija Verdnik-Tomaž, ki se je rodil 16. septembra 1916 na Bistrici v Rožu, dne 1. februarja 1944 pa je v domačem Rožu daroval svoje mlado življenje za svobodo slovenskega in drugih svobodoljubnih narodov. Dne 20. novembra 1951 je bil posmrtno proglašen za narodnega heroja.

Na področju Roža — kot je dejal tajnik ZSO — je Matija Verdnik že v letu 1942 organiziral celo vrsto odborov OF ter je našim ljudem oznanjal propad fašizma in zmago pravice. Odziv med slovenskim prebivalstvom na Koroškem je bil velik in je pomenil zgodovinski preobrat med koroškimi Slovenci; cela vrsta revolucionarjev in borcev je zrasla takrat iz našega ljudstva, ki je bilo uradno že odpisano. Mnogi so danes med nami in so žive pričje takratnih dogodkov. Matija Verdnik in njegovi tovariši so uspešno delovali tudi severo od Drave vse tja do Celovca — koroške Slovence od delavcev do duhovnikov so združili v široko protifašistično fronto, ki ni poznala izdajalcev; povezovali pa so se tudi z nemško govorečimi antifašisti.

„Zgodovinska dejstva in žive pričje dokazujejo, da smo koroški Slovenci nudili fašistom odpor z orožjem v rokah že v letu 1942,“ je dejal inž. Wieser in naglasil, da so zato neresnične trditve tistih avstrijskih politikov, ki izjavljajo, da so se partizani pojavili na Koroškem šele leta 1944. **„Mnogokrat je bilo že povedano, da so mejo na Karavankah podrli nacisti in izbrsali Avstrijo z zemljevida. Nekateri pa se iz zgodovine nič niso naučili, kajti še vedno je slišati, da so bili partizani tisti, ki so ogrožali Avstrijo. Koroški partizani so bili zavezniški vojaki, ki so se pod vodstvom jugoslovanske narodnoosvobodilne vojske borili proti fašizmu.**

Pri štabu koroške grupe odredov je bila zavezniška misija za zveze. Prav koroški partizani so priborili Avstriji — takratni Ostmarki status napadene države. In prav koroški partizani so bistveno prispevali, da je v avstrijski državni pogodbi tudi člen 7, v katerem so zapisane naše pravice.“

Toda tukaj ob grobu padlih tovarišev — je dejal govornik — je treba vprašati, kaj je Avstrija že storila za koroške partizane? Več kot dvajset let že čakamo koroški Slovenci na izpolnitev člena 7. V letu 1976 so bila nemško in slovensko govorečim koroškim parizanom izročena odlikovanja, ki jih jim je podelil jugoslovanski predsednik Tito. Koroški časopisi so ob tej priložnosti borce proti fašizmu nesramno zmerjali in jim podlikovali vse mogoče, toda nihče od politikov ni nastopil proti tem izpadom.

„V letu 1976 pa smo koroški Slovenci z lastnimi silami in ob podpori demokratičnih sil Avstrije ter matičnega naroda dosegli tudi pomembno zmago na težki poti do narodne enakopravnosti,“ je naglasil tajnik ZSO, ko je v svojem govoru prešel na današnji položaj. **„Velik del evropske javnosti je zabeležil in pozdravil to našo zmago. Le avstrijska vlada se iz tega nič ni naučila. Naprej hoče hoditi po poti neupoštevanja naših predlogov, po poti nedemokratičnega in nesodobnega reševanja manjšinskih problemov in po poti popuščenja nazadnjaškim silam. Zadnji dogodki kažejo, da tristrankarski sporazum blokira reševanje člena 7 in omogoča nadaljnjo postopno revizijo državne pogodbe. Toda koroški Slovenci se členu 7 nikoli ne bomo odrekli in bomo, če bo potrebno, še in še dokazovali, da smo in da hočemo biti zavezni nosilci naših pravic, da je rešitev odprtih vprašanj možna samo v sodelovanju z manjšino in ne brez nje.“**

V nadaljnjem izvajanju je govornik opozoril, da je avstrijska poli-

cija že v Škocijanu demonstrirala, kako zna ravnati s koroškimi Slovenci. Kancler Kreisky je takrat napovedal temeljito preiskavo in strogo kaznovanje krivcev, toda še vedno čakamo na rezultate preiskave in jih verjetno nikdar ne bomo dočakali. „Na drugi strani pa sredstva obveščanja, pravni aparat in policija brez dokazov pavšalno obsojajo predstavnike koroških Slovencev in preko njih celotno narodno manjšino. Namen takih akcij je jasen. Niso nas zломili s preštevanjem, zato nas skušajo sedaj s policijskimi ukrepi, s pavšalnimi obsodbami in z oktroiranimi sosveti. Toda motijo se tisti, ki mislijo, da narod lahko ukrotijo z diktatati in s pritiski. Prav današnje srečanje ponovno dokazuje, da je tisto, kar so nam priborili partizani, neuničljivo; koroški Slovenci še danes črpamo moč, borbenost in pogum iz korenin narodnoosvobodilne borbe.“

Tajnik ZSO je omenil tudi ponedeljske razgovore na Dunaju in dejal: Na razgovore gremo kot realisti. Vemo in to ve tudi vlada sama, da je manjšinska politika zavožena, zavožena s strani vlade. Kljub temu bomo vladi in strankam še enkrat povedali, da smo subjekt in nosilec naših pravic, da zahtevamo dosledno in celotno izpolnitev člena 7 na ozemlju, kjer živimo že dolga stoletja, da zahtevamo razgovore kot enakopravni partnerji in ne alibi-forume, kot so sosveti.

„Če pa kancler Kreisky pravi, da so to zadnji razgovori, če ne bomo sodelovali v sosvetih, potem se moti, kajti zadovoljive rešitve, ki bo koristila nadaljnjemu razvoju znotraj Avstrije ter odnosom med Avstrijo in Jugoslavijo in odnosom v tem delu Evrope, brez sodelovanja manjšine in njenih predstavnikov ne more biti. Kogar koli že bo poklical v sosvete — tistih naših ljudi, ki se resno in pošteno zavzemajo za naše pravice in so to v zadnjih letih tudi pokazali, ne bo mogel pridobiti za umazano igro izpodrivanja obeh osrednjih slovenskih organizacij.“

Svoj govor je tajnik ZSO zaključil z opozorilom na našo voljo do obstoja, ki so jo najbolj prepričljivo dokazali tudi tovariši, katerim je veljala nedeljska svečanost. **„Svojo nezlomljivo voljo so črpali iz zdrave narodne zavesti ter nam vlivajo globoko vero in zaupanje, da bomo preživeli vse viharje ter dočakali zmago pravice in resnice. Zato jim velja naša hvaležnost in slava njihovemu spominu!“**

Boj proti umazanijam v morju

V zadnjem času se množijo primeri onesnaženja morij zlasti z nafto. Pred nedavnim smo poročali, da je neki tanker z mazutom onesnažil severno Jadransko morje in tako ogrožal, da onesnaži slovensko in istrsko obalo. Da bi se pred takšnimi in podobnimi nezgodami lažje oz. uspešneje zavarovali je v koprsko pristanišče priplulo posebno plovilo za čiščenje naftne umazanije.

Gre za 7,5 metrov dolgo in 3 metre široko plovilo, ki je na oko podobno splavu. V eni uri ta naprava odstrani oziroma pobere iz morja 4 do 14 ton naftnih odpadkov, kar pomeni toliko manj nevarnosti za rastlinstvo in živalstvo ob obalnem območju in s tem veliko olajšanje v boju za ohranitev čistega morja, kar je seveda poglavitnega pomena tudi za razvoj uspešnega turizma. Z nakupom tega plovila na Švedskem, ki ga ni sprožil že omenjeni mazutni madež ob zahodni istrski obali, marveč je bilo naročeno že pred to nezgodo, so dani odločnejši pogoji za uspešnejše varovanje morja in obale pred nadaljnjim onesnaženjem.

V zvezi s tem plovilom bo treba posvetiti več pozornosti opazovanju. Zato bo treba postaviti v koprski luki in vzdolž morskih poti ki vodijo vanj posebne opazovalnice. Poleg tega bo treba kontrolirati morje tudi iz zraka.

Služba za obvarovanje obalnega morja pred vsakršno umazanijo bo podrejena koprskemu podjetju Hidro. Seveda je važno tudi pametno gospodarjenje s tem plovilom, za katerega je bilo potrebno odšteti kar 540.000 dinarjev. Med nujne ukrepe lahko štejemo tudi to, da bi zaradi močne tankerske poti ob tem delu obale, jugoslovanska država postala članica organizacije za povračilo škode ob onesnaženju morja. Ta mednarodni fond so ustanovili leta 1971, vsaka država pristopnica pa plačuje določene letne zneske in s temi nadomeščajo nastalo škodo.

Za organizacijo oziroma službo, ki se bo bavila z odstranjevanjem umazanije je že zagotovljenih več kot 2 milijona združenih sredstev. To pomeni da Koprčanov in ostalih prebivalcev severnega Jadrana, kot je bilo v primeru sedanjega mazutnega madeža ob istrski obali, ne bodo spravili iz ravnotežja. Do sedaj se je ob podobnih nevarnostih samo upalo, da bo veter odnesel onesnaženo morje nekam na odprto morje, kar pa je seveda slaba tolažba, ker potem umazanija tudi tam opravlja svojo uničevalno vlogo.

Ali je trideset let dovolj?

Te dni je izšla tretja številka GLASU slovenske mladine, lista, ki si je vzel za cilj, da nagovori mlade koroške Slovence.

V uvodnem članku je govora o nekaterih problemih, ki se pojavljajo v času reorganizacije Slovenske mladine. Posebej je poudarjena potreba po razvoju čuta solidarnosti med mladimi, ker je za vsako odstranjevanje neenakosti in ustvarjanje enakopravnosti solidarnost, čim širša povezanost in čim večja borbenost nujni predpogoj. Slovenščina mora postati enakopravna v koroškem javnem življenju, to je naslov in glavna zahteva naslednjega članka v Glasu, ki se zaključuje s spoznanjem, da je najbolje, da se usno in pisмено v slovenščini obračamo na urade in javne institucije. Precejšen del Glasu je posvečen najnovejšim dogodkom v življenju koroških Slovencev, na primer občenemu zboru Slovenske prosvetne zveze in najnovejšemu razvoju na področju sprejemanja televizijskega programa iz Slovenije. Glas vsebuje še prispevek ob stoletnici rojstva pesnika Dragotina Ketteja, pesmi Andreja Kokota in Jožeta Blajsa in predstavlja mladega koroškega nemškega pesnika Del Vedernjaka. Zelo zanimivi in poučni so tudi odgovori čilenskega študenta, ki primerja čas, ko je vladal Allende, z današnjim. To pa še ni vse, kar vsebinsko nudi najnovejša številka Glasu.

Grafično je številko opremil mladi koroški slovenski umetnik Jože Boschitz. Njegovi karikaturi sta bistveno dopolnilo k najnovejšemu GLASU. Izdajateljem je treba priznati, da so v najnovejši številki že mnogo bolje kot v prejšnji izkoriščene možnosti ofsetnega tiska.

Naslednji članek „Ali je trideset let dovolj“, ki govori o enem izmed številnih primerov, kjer se kaže netenje nestrpnosti in sovraštva med narodi, povzemamo po Glasu: Vsako leto se množijo predvsem v koroških časopisih pisma bralcev in članki o Walterju Rederju, bivšemu pripadniku nemške vojske v Italiji, vojnem zločincu in sedanjem jetniku v trdnjavi Gaeta v Italiji. Pisci teh prispevkov se trudijo, da bi dokazali, kako nečloveško ravnajo italijanske oblasti, ker ne izpustijo Rederja, enega izmed dveh esesovcev, ki še sedita zaradi vojnih zločinov. V zadnjem času se je pridružil tem argumentom še eden, ki je več kot neokusen. Včerajšnji kameradi so začeli opozarjati na „nesebično pomoč“, ki so jo Avstrijci nudili potresnim žrtvam na Furlanskem. Poleg tega kažejo na baje zelo velike ugodnosti, ki jih ima Italija od gospodarskega sodelovanja z Avstrijo, konec koncev pa celo od vračajo ljudi od potovanja v Italijo. Ta kampanja torej nima samo namena, da bi dosegli izpustitev Rederja, ampak je tudi ena izmed njihovih oblik netenja nestrpnosti med narodi.

Nikjer pa ni besedice o ravnanju, ki je bilo vzrok za obsodbo na dosmrtno ječo Rederja kot poveljnika neke enote. Bralce skušajo prepričati o tem, da je pač pobijal ljudi, ki so si kroglo oziroma nasilno smrt zaslužili, ker so bili partizani in povrh še komunisti. Koga vse so imeli esesovci za partizane, pa smo izvedeli tudi preteklo leto, ko je šlo za osebno krivdo bivšega oficirja SS in sedanjega firerja svobodnjaške stranke Petra. Tedaj so v zaledju fronte masovno pobijali vse, kar jim ni bilo po volji, otroke in starce, žene in može, oborožene ali golih rok. Vse se je odvijalo pod skupnim imenom protipartizanske borbe. Da tudi v Italiji in v krajih, kjer je „deloval“ Reder s vojimi vojščaki, ni bilo dosti drugače, kaže primer Marzabotto. Med prebivalstvom mesta in okolice je bilo na stotine žrtev.

Kdo pa pravzaprav stoji za zahtevo, da je treba Rederja izpustiti? Pred kratkim je Kameradschaftsbund nagnal svojih tristo tisoč članov — toliko pravi sam, da jih ima — v široko akcijo. Kameradschaft IV, združenje bivših esesovcev, se še posebej trudi za svojega sobojevnika. Najbrž nobenemu ni treba pojasnjevati, kaj je Kameradschaftsbund in kakšnega mišljenja so vsi vodilni v tem združenju. Samo toliko je treba povedati, da je seveda ta zveza kameradov na Koroškem vključena v Heimatsdienst.

Takim in podobnim ljudem in organizacijam torej ne gre samo za izpustitev. „Trideset let je dovolj“, vpijejo. Doseči hočejo, da se ukinejo poizvedovanja, preiskave, sodni postopki in sploh vse, kar bi služilo razkrinkanju nacifašističnih zločinov proti demokratom in celim narodom. Na nekem takem sestanku Kameradschaftsbunda je glavni govornik dejal, da je Reder tipičen primer neverjetne gonje proti Nemcem in Avstrijcem, ki so se udeležili druge svetovne vojne.

Trn v peti pa jim je tudi način zgodovinskega pouka v avstrijskih šolah. Pozivajo, da je končno čas, da se zgodovinskim lažem postavi po robu. Vsak izmed nas, ki je pred krajšim ali daljšim časom obiskoval avstrijske šole, bo mogel potrditi, da ni dosti čul o grozodijstvih in zločinih nacionalsocialističnega režima nad človeštvom. Že dejstvo samo, da se po več kot desetletjih skoraj nihče ne zgane in protestira proti takim zahtevam, dokazuje, da ni bilo dosti storjenega za pravo antifašistično in demokratično vzgojo.

Kakšen pa je odnos oblasti do takih pojavov v avstrijski družbi? Na lokalni ravni se pravzaprav redno udeležujejo mandatari vseh treh parlamentarnih strank, v prvi vrsti seveda pristaši svobodnjaške in ljudske stranke, zborovanj in sestankov organizacij, ki so odgovorne za to gonjo. Ko je socialistična vlada bila na posvetovanjih v koroškem Bad Kleinkirchheimu, je sprejela celo neke vrste peticijo šentvidskega združenja, ki se poteguje za Rederjevo izpustitev.

Sicer pa se še nikoli niso odločno postavili po robu tem in njim sorodnim krogom. Tudi ko gre proti slovenski manjšini in njihovim pravicam, oblasti stojijo križem rok.

Samo od sebe se ob takih pojavih vsem, ki nočejo, da se povrne podoben položaj kot je bil v času nacizma, vsiljuje prepričanje, da prav gotovo pri nas trideset let ni bilo dovolj. Tudi štirideset, petdeset, sto in več let ne more biti dovolj, če gre za graditev boljših odnosov v družbi in med narodi.

PLIBERK:

Srečanje z opernimi umetniki - prvaki Ljubljanske opere

Na društvenem odru SPD „Edinost“ iz Pliberka se je v vseh teh letih njegovega obstoja in delovanja zvrstilo že nešteto prireditev različne vsebine in oblike, pred kratkim, točneje povedano 22. 1. 1977 pa nam je bilo predstavljeno nekaj čisto novega in lahko rečemo, nekaj nepozabnega. To je bila predstavitev in prijetno srečanje z danes mednarodno priznanimi umetniki-prvaki ljubljanske opere, ki so prvič v zgodovini našega kraja in okolice nastopili z opero DON PASQUALE. Vsak, ki je že kdaj koli obiskal večje operne hiše, kot je Celovec, Dunaj, Ljubljana in druge, mora priznati, da je bil ravno tako kulturno potešen, kot v katerikoli veliki operni hiši. Presenetljivo je bilo doživeti, kako je peščica ljudi, brez velikega or-

kestra in bogatih kulis, samo ob klavirski spremljavi umetnice Zdenke Lukec-Cudnove in nekaj nujno potrebnih rekvizitov, bogato izpolnila operni popoldan in močno pritegnila pozornost občinstva. Močan aplavz, ne samo med slikami, temveč med samim petjem, je zgovoren dokaz, da je njihovo umetniško izvajanje z daleč presegló pričakovanje samega občinstva.

Umetniki iz Ljubljane, ki so bili gostje že vseh priznanih evropskih opernih hiš in tudi že izven nje, so prišli med nas z ravno takšno umetniško resnostjo in popolnostjo, kot bi ne prišli na majhen podeželski oder, temveč med bogastvo velikih gledališč. In to je tisto, kar iz umetnika dela človeka in iz človeka umetnika.

Seveda pa velja velika zahvala

za tako čudovito izpopolnjeni umetniški popoldan predvsem tudi predsedstvu tega društva in vsem, ki so pomagali pri uresničitvi in organizaciji tega opernega popoldneva. Prepričani smo, da se bomo z opernimi umetniki kot so: Ladko Korošec, Marcel Ostaševski, Rajko Koritnik, Sonja Hočevarjeva, Drago Čuden in pianistka Zdenka Lukec-Cudnova še velikokrat srečali. V trdno zagotovilo so nam poslovilne besede ob koncu predstave tov. Ladka Korošca, ki je dejal: „Prepričani smo bili, da smo v svojem umetniškem življenju doživeli vse, ali skoraj vse, toda naš obisk med vami nas je prepričal drugače. Peti za vas in biti vaš gost, sprejet z vso koroško prijaznostjo in odkritosrčnostjo, je za nas nekaj novega, nepozabnega. Zato vam zagotavljam, da ta obisk pri vas ni bil zadnji in da se že v naprej veselimo ponovnega snidenja z vami.“ Poleg zahvale vsem opernim umetnikom in organizatorjem minulega opernega popoldneva v Pliberku pri Schwarzlu, se pridružujemo želji tov. Ladka Korošca, da bi ta obisk ne bil zadnji in da je samo začetek srečanj med umetniki iz Ljubljane in nami.

AULA SLOVENICA

CELOVEC, PAULITSCHGASSE 5-7

Vljudno Vas vabimo na otvoritev razstave slikarskih del

Jožeta
Horvata
Jakija

ki bo v torek
8. februarja 1977 ob 19. uri

Razstava bo odprta do 25.
februarja 1977. in sicer od
ponedeljka do petka od 13.
do 17. ure.

Prisrčno vabljeni!

Slikar naivec razstavlja

V soboto 29. januarja zvečer je v tržaški središnji galeriji „Torbandena“ odprl svojo drugo razstavo v Trstu hrvaški slikar naivec Josip Generalič, sin slovitega Ivana Generaliča, vodje hlebinske šole slikarjev-naivcev. Težko je bilo Josipu Generaliču uveljaviti svojo umetnost, ko pa je sin tako rekoč nedosegljivega slikarja-naivca Ivana Generaliča, ki je že nekakšen pojem jugoslovanske naive. Toda v malo manj kot 20 letih, odkar se Josip Generalič predstavlja s svojimi deli najprej v družbi z očetom in drugimi slikarji-naivci, nato samostojno, je prodril daleč v svet, saj je doslej razstavljal v številnih mestih in centrih Jugoslavije, pa tudi po širnem svetu, tako da je tudi on zaslovel kot eden izmed mojstrov jugoslovanske naive.

Otvoritev te nadse zanimive tržaške razstave se je udeležil tudi umetnik osebno.

SLOVENSKA PROSVETNA ZVEZA

VABI NA

Prešernovo proslavo

V POČASTITEV
SLOVENSKEGA
KULTURNEGA PRAZNIKA

V ČETRTEK
10. FEBRUARJA 1977
OB 19.30 URI
V DVORANI „AULA SLOVENICA“,
CELOVEC, PAVLIČEVA 5-7.

V sporedu bodo poleg slavnostnega govornika sodelovali še domači pevski zbor ter člani Stalnega slovenskega gledališča in Glasbene matice v Trstu.

Ljubitelje slovenske kulture in umetnosti vabimo, da se proslave udeležijo v čim večjem številu. Z udeležbo na Prešernovi proslavi bomo izpričali povezanost z narodno celoto.

O d b o r

8.februar kulturni praznik slovenskega naroda

V torek 8. februarja bomo Slovenci spet obhajali svoj kulturni praznik, v spomin največjega pesnika slovenskega rodu, ki je slovenski besedi utrl pot v svet in slovenskemu narodu priboril mesto med kulturnimi ljudstvi. 8. februar — dan smrti tega velikana slovenske poezije — vsako leto obhajamo kot kulturni praznik slovenskega naroda. Do te velike časti je prišlo v zvezi s sklepom 1. februarja 1945. Takrat — to je bilo še v času narodnoosvobodilnega boja — je prvi zakonodajni forum slovenskega naroda — Slovenski narodnoosvobodilni svet (SNOS) sprejel ta sklep in to odločitev utemeljil med drugim z ugotovitvijo, da je Prešeren osrednje žarišče in temelj naše kulture in da zaradi tega naj postane obletnica njegove smrti, slovenski kulturni narodni praznik.

Od takrat se 8. februar praznuje vsako leto z najrazličnejšimi kulturnimi prireditvami in slavnostmi. V ta praznovanja se seveda vključujemo tudi koroški Slovenci. Tako bo Slovenska prosvetna zveza v počastitev slovenskega kulturnega praznika v četrtek v „auli slovenica“ priredila že tradicionalno Prešernovo proslavo, knjigarna „Naša knjiga“ in uredništvo „Slovenskega vestnika“ pa mesec slovenske knjige. S temi in podobnimi akcijami koroški Slovenci demonstriramo svoje prizadevanje k narodni celoti in njegovi kulturi in hkrati izpričujemo našo privrženost idealom, ki jih je Prešeren izpovedal zlasti v svoji „Zdravljici“, tej najbolj živi slovenski pesmi vseh časov, visoki pesmi svobodoljubnega človeštva, ki hoče živeti v miru in prijateljstvu.

In tako Slovenci v ljubezni do svojega poeta Prešerna manifestiramo ljubezen do svojega naroda, do svojega jezika in do slovenske kulture ter mu izkazujemo spoštovanje za to, da nam je priboril mesto med kulturnimi narodi.

DR. ANTON SVETINA

PRISPEVKI K ZGODOVINI ŠMihela pri Pliberku

Na evangelijski strani kora je bil svojčas oltar sv. Sebastijana, ki pa je bil po nalogu prejšnjih vizitatorjev porušen. V podaljšku kora je svod podaljškan po dolgem za 12, v širini za 10 in v višini za 12 vatlov tako, da en lok leži proti kora, drugi pa proti cerkvi. Na južni strani tega prostora so ob zidu sedeži in omara za cerkvena platna, na severni strani so pa vrata v zakristijo. Za temi vrati se nahaja vstop na prižnico. Prižnica nima na notranji strani nikakega kota, da je z nje možen razgled po kora in po cerkvi. V tem prostoru visijo iz stropa vrvi treh zvonov. Ladja cerkve je dolga 33, visoka 13 in široka 15 vatlov. Na začetku ladje se nahajata dva oltarja in sicer na evangelijski strani oltar sv. Leonarda, na epistolski strani pa oltar Device Marije. Na obeh straneh cerkve je vsega 32 klopi, v vsaki klopi pa je prostora za tri do štiri osebe. Na epistolski strani stoji krstni kamen, ki je vrinjen med sedeže in je že močno razrušen. Če bo škofu na voljo, bi se dalo krstni kamen premestiti k vhodnim vratom v zakristijo, kjer je za vrati prazen prostor v velikosti kvadrata. Tam bi bili v bližini tudi vsi posvečeni predmeti, ki jih rabijo pri krstu.

Južna stran cerkve ima sedem oken, ki pa med seboj niso enaka, zaradi česar je bilo že pri vizitaciji leta 1631 naročeno, naj to popravijo. Na severni strani je za oltarjem majhno okno, drugo majhno okence se nahaja tudi na južni strani za oltarjem. Tudi ta dva okna si nista enaka, zaradi česar bi bilo potrebno na-

mesto teh dveh oken vzdati v severno steno cerkve dva velika okna.

Nad glavnimi vrati je sezidan lesen kor, ki stoji na poprečnih tramovih. Na njem je bil svojčas postavljen oltar sv. Jurija, ki pa je porušen. Tam ležijo sedaj ostanki starih oltarjev in stara razbita podoba sv. Mihaela. Tam stoji tudi kašta za žitno zrno, ki ga farani donajajo cerkvi v dar.

Pokopališče je razsežno, obdano z lesenim plotom, ki pa je na mnogih mestih razbit. Na pokopališču vodi troje vrat, vsaka od njih imajo nad streho lesen okras. Tu se nahaja kostnica, ki je prizidana stolpu. V njej shranjujejo kosti umrlih in je stal tu poprej oltar, ki je bil po nalogu vizitatorja leta 1631 porušen.

Nato je vizitator opisal zelo točno še zakristijo in ves cerkveni inventar. Pri pregledu cerkvenega urbarja je vizitator ugotovil, da je v popolnem neredu. Mnogo uživalcev njiv, od katerih je treba plačevati cerkvi davek, že vrsto let ne plačuje tega davka. Cerkev ima v posesti za gotovo še 45 njiv, ki bi morale donajati 394 novčičev ali 1 goldinar 40 krajcarjev davka. Cerkev plačuje na davkih deželi 20 goldinarjev, 4 repara in 16 novčičev, za vojaško obvezo 10 goldinarjev, 2 repara in 20 novčičev. Cerkev ima enega zemljiškega podložnika z imenom Blaž Kuhar, ki plačuje 11 goldinarjev rednega davka, in enega kajzarja, ki plačuje 39 krajcarjev. V zgoraj označeni vsoti davkov so zapopadene tudi dajatve, ki jih mora dati zemljiški podložnik bratovščine

sv. Mihaela po imenu Rudolf in ki plačuje 2 goldinarja rednega davka in 4 goldinarje vojaške obveze. Oba zgoraj imenovana cerkvena podložnika pa morata dajati cerkvi še 1 mernik pšenice, 11 mernikov rži in 17 mernikov ovs. Potrebno bo ves urbar reformirati in je bilo pliberškemu vikarju naročeno, da to izvrši.

Cerkev ima 30 krav in 42 ovc, podvrženih dajatvam. V denarju je na razpolago 60 goldinarjev, na dolgu je 10 goldinarjev 30 krajcarjev.

Nato je vizitator zasljal oba cerkvena ključarja Simona Lesjaka (Lessiak) in Jurija Meshnarja (Mesner), ki sta najprej poročala o izdatkih pri nakupih in pri popravilih za cerkvene potrebe in nato še o delovanju bratovščine sv. Mihaela.

Stolp cerkve je bil leta 1652 še prizidan cerkvi, ker je vizitator ugotovil, da se mu zdi, da sta cerkev in stolp eno poslopje. Več kot polovica stolpa je bila namreč vzdana v cerkveno poslopje in sicer polovica na strani cerkvenega kora in polovica na strani cerkvene ladje.

Na koncu je vizitator v odsotnosti vikarja Matije Križaja zasljal kaplana Julija Cajhna (Zaichen), ki je izjavil, da je rojen v Škofji Loki, da je duhovnik 9 let in da je bil ordiniran na naslov samostana v Kostanjevici. Služboval je poprej osem let v akvilejski škofiji in sicer 6 let v nunskem samostanu Lipa, 2 leti pa v župniji Stara Loka. Stanuje v kaplaniji, ki je suratija cerkve sv. Primoža in Felicijana. Ne dobiva hrane v župnišču, kakor jo tudi njegovi predniki niso tam imeli. Oskrbuje se s kolekturo, ki jo prejema od 150 faranov, in sicer od vsakega en piskrč pšenične moke in en piskrč ovs. Od teh 150 faranov daje 24 fara-

nov namesto piskrča pšenične moke in piskrča ovs. en piskrč pšenice. Od nekaterih prejema tudi po en hlebec sira in nekaj kruha. Največ prejema od kuratske cerkve sv. Martina in Ulrika v Večni vasi, kamor hodi skoro vsako nedeljo in vsak praznik maševat.

2. Podružnična cerkev sv. Nikolaja v Dvoru (Ecclesia S: Nicolai in Hoste, nemško in Hoff)

Istega dne, 22. marca 1652, je prišel vizitator v Dvor, kjer je pregledal cerkev in ugotovil tole: Cerkveni kor je visok 13, dolg 15 in širok 13 vatlov. V kora stoji glavni oltar sv. Nikolaja. Ladja cerkve je visoka 12, široka 13 in dolga 19 vatlov. Na evangelijski strani je oltar, posvečen sv. Jeri, na epistolski pa oltar svetnikov Primoža in Felicijana. Cerkev ima ena, glavna vrata, pred vrati je dobro pokrito preddverje. Iz sredine cerkvene strehe se dviga lesen cerkveni stolp, ki ima dva zvonova, katerih vrvi visijo v cerkev. Okoli cerkve se razprostira pokopališče. Njegovih meja ni bilo možno razločiti, ker jih je še pokrival sneg. Vizitator je naročil, naj sneg odstranijo iz zidanih objektov in bolje pazijo na vzdrževanje obzidja.

Pri pregledu urbarja je vizitator ugotovil, da ima cerkev tri podložne kmete in en domec, 2 kajzarja ter po eno njivo in en travnik. V denarju prejema cerkev od podložnikov 21 goldinarjev letno in nekaj mernikov pšenične moke in ovs, Cerkev pobira od štirih podložnih kmetij tudi desetino, ki pa jo ni bilo mogoče preceniti, ker je vsako leto menjava zaradi tlake, ki jo morajo podložniki opravljati za cerkev.

(Nadaljevanje v prihodnji številki)

Poklonili smo se spominu narodnega heroja Matije Verdnika-Tomaža

V nedeljo 30. januarja se je na sveškem pokopališču zbrala velika množica ljudi, ki je prihitela od blizu in daleč, da dostojno in slovesno počasti obletnico smrti narodnega heroja Matije Verdnika-Tomaža, ki jo vsako leto organizira Zveza koroških partizanov. Ob grobu, kjer poleg Verdnika počivajo še drugi borci za svobodo, Aleš Einspieler, Valentin Schwarz, Florjan Križnar, Ivan in Aleksander Čero ter še pet nepoznatih borcev, se je kljub neprijetni megli in obilnemu snegu nabralo daleč nad 500 ljudi, kar prepričljivo dokazuje, kako tesno je naše ljudstvo povezano z žrtvami in tradicijo narodnoosvobodilnega boja.

Med številnimi navzočimi, ki so se udeležili spominske svečanosti, so bili poleg številnih domačinov, predstavniki jugoslovanskega konzulata v Celovcu z generalnim konzulom Bojanom Lubejem na čelu,

Matija Verdnik-Tomaž je v času NOB že v prvi polovici leta 1942 večkrat prišel z manjšimi skupinami v Rož, kjer je širil ideje upora in ustanavljal odbore Osvobodilne fronte. Ko je v jeseni leta 1943 bil

zastopniki kulturnega in političnega življenja koroških Slovencev, med njimi predsednik Zveze koroških partizanov Prušnik Karel-Gasper in zastopniki borčevske organizacije z Jesenic. Od tam so prihili tudi sorodniki in znanci Matije Verdnika, ki je bil sicer sin koroških staršev, živel in deloval pa je na Jesenicah.

ustanovljen Pokrajinski komite na južnem Koroškem, je bil vanj vključen Matija kot sekretar okrajnega odbora OF za Rož. Sedež odbora je bil v nekem bunkerju blizu Sveč. Sredi januarja 1944 so zaradi konspiracije in povečanega števila borcev, na območju Mušenika nad Podgorjem zgradili nov bunker, ki pa je bil izdan. V spopadu s fašisti

28. januarja 1944 je bil Matija Verdnik tako težko ranjen, da je nekaj dni za tem umrl (1. februarja 1944). Po vojni je bil pokopan v skupno grobišče na pokopališču v Svečah. 20. novembra 1951 pa je bil proglašen za narodnega heroja.

Na spominski svečanosti je množici govoril tajnik Zveze slovenskih organizacij dipl. inž. Feliks Wieser. On je med drugim v svojem govoru poudaril, da smo koroški Slovenci fašistom nudili odpor že leta 1942 in ne šele leta 1944 kot so trdili nekateri avstrijski politiki (glej Wieserjev govor na 2. strani)

Na spominski svečanosti na sveškem pokopališču so sodelovali godba jeseniških železarjev, člani Umetniškega združenja „Tone Čufar“ z Jesenic, ki so recitali, združeni pevski zbor SPD „Zarje“ in „Danice“ in pevski zbor KUD iz Kroke. Ob takšni zasedbi je spominska svečanost seveda potekala na izredno kulturnem nivoju in pokazala je resnični izraz, ki ga gojimo do padlih borcev za svobodo. Tudi številni venci, ki so obrobljali partizansko grobišče so pokazali podobno vzdušje.

Po spominski svečanosti na pokopališču se je del publike zbral v Adamovi gostilni, da se zagreje in okrepi, zunaj pa je pridno igrala jeseniška godba. Ob tej priložnosti je prišlo v Adamovi gostilni do pravega kulturnega sporeda, na katerem so sodelovale kar tri priznane pevske skupine — Kroparji, pevci iz Podjune in del pevcev pevskega zbora „Rož“ iz Št. Jakoba. Slednji je vzdržal do konca in s svojimi borbenimi pesmimi mnogo prispeval, da je bil tudi družabni del prireditve izredno prijeten.

Zveza koroških partizanov izreka vsem, ki so kakorkoli sodelovali in prispevali k popestritvi nedeljske prireditve in seveda vsem obiskovalcem, ki so prišli od blizu in daleč, iskreno zahvalo.

ČESTITAMO

V ponedeljek 7. februarja 1977 promovira Milan Hoja iz Št. Jakoba v Rožu na dunajski univerzi za doktorat medicine.

Mlademu doktorju prisrčno čestitamo.

Boj za ohranitev materinega jezika je moralna dolžnost vsakega človeka

Ceprav so lani šolske oblasti v Ukvah v Kanalski dolini prepovedale pošolski pouk slovenščine, kar je seveda med Slovenci in tamšnjim demokratičnim prebivalstvom dvignilo mnogo prahu, se je položaj med tem časom spremenil na boljše, tako da Ukovčani oziroma njihovi otroci od 22. januarja naprej spet obiskujejo pošolski pouk slovenščine.

Skrb za učenje sta prevzela prof. Venosi in župnik Garjup. Začela sta s 30 otroci, vendar se bo število

zvišalo, ker se jim bodo pridružili še starejši učenci. Ker je polres razmajal šolsko poslopje in v njem ni več varno, so za šolski pouk uporabljali cestarsko hišo ob glavni cesti. Ker prostori v tej hiši za šolo niso primerni, se bodo te dni preselili v montažno hišo, ki so jo postavili sredi vasi Avstrijci. V tej leseni hiši bo na voljo več prostora, tako da bodo obiskovalce pošolskega pouka slovenščine razdelili na dva razreda.

Lansko leto je Slovincem v Kanalski dolini zlasti prof. Venosiju in župniku Garjupu v grenkem spominu. Spominja jih na nerazumevanje šolske oblasti, ki ni dovolila pošolskega pouka slovenščine, spominja pa jih tudi na podporo demokratičnih sil in na zmago nad konservativno šolsko birokracijo, tako da so danes dane spet možnosti, da slovenski materinski jezik v Kanalski dolini ne bo izumrl.

Koroški Slovenci, ki živimo v podobnih razmerah, se zmage Kanalcianov naših neposrednih sosedov že prav posebno veselimo. Želimo jim, da bi bili še naprej tako srčni, saj je borba za ohranitev svojega materinega jezika pravična in plemenita, skratka moralna dolžnost vsakega demokrata.

9. tradicionalno sankarsko tekmovanje v Lepeni

V nedeljo 23. januarja je Športna sekcija Slovenskega prosvetnega društva „Zarja“ v Železni Kapli priredila 9. tradicionalno sankarsko tekmovanje, katere se je udeležilo kar 125 tekmovalcev, kar prepričljivo potrjuje, kako veliko zanimanje vlada med našim prebivalstvom za to športno panogo. Tekme so se poleg domačinov udeležili tudi tekmovalci iz Sel, Borovelj in iz več podjunskih krajev.

Sankarska proga je vodila po stari Hrevelnikovi poti v Lepeni. Zaradi nepričakovano velike udeležbe tekmovalcev, je organizator oziroma tekmovalna komisija bila prisiljena progo drugega teka nekoliko skrajšati. Glavni povod tega skrajšanja je bilo zopet vreme, ki nam je podobno kot pri smučarski tekmi tudi tokrat močno zagodlo. Vreme je bilo zelo toplo in že dan poprej je pritiskala močna odjuga, vendar je proga držala. Kar je bilo neprijetno na tej progi so bile številne valovitosti oziroma skoki, ki so od vsakega tekmovalca zahtevali precej pažnje in predvsem koncentracije. Obilo dela so imeli seveda tudi organizatorji, ki so morali skrbeti za brezhiben potek te množične športne prireditve, na kateri niso bili množično zastopani samo tekmovalci temveč tudi gledalci, ki so z velikim zanimanjem spremljali potek tekme.

Pri takšni prireditvi zavzema največ časa in truda priprava proge. Pri tem so se kot po navadi vsa prejšnja leta izkazali predvsem domačini v Lepeni, ki so v nesebičnem prosto-

stanovljenem delu storili vse, da so ustvarili tem boljše pogoje za uspešen potek tekmovanja.

Lep potek in številna udeležba pri tradicionalnih sankarskih tekmah SPD „Zarja“, dajeta organizatorju že danes pogum in veselje za nadaljevanje tovrstne zimsko-športne dejavnosti. Športniki športne sekcije SPD „Zarja“ so mnenja, da se bo Slovenska fizikturna zveza v Celovcu morala prihodnje leto bolj angažirati na teh prireditvah, kajti z njeno pomočjo bodo domačini prav gotovo dosegli še odličnejše uspehe.

Rezultate tekmovanja objavljamo na 8. strani.

„Drabosnjakov arhiv“

Najnovejša arhivska in dokumentacijska enota v Inštitutu za slovensko narodopisje pri Slovenski akademiji znanosti in umetnosti v Ljubljani je „Drabosnjakov arhiv“.

V njem je zbral Inštitut vse doslej dosegljivo gradivo o Drabosnjaku: kserografije in fotokopije njegovih prepisov dramskih del, tiske, razprave in članke o njem, raztresene v slovenski periodiki, fotografije in drugo. Arhiv je na voljo znanstvenemu raziskovanju Drabosnjakove osebe in njegovega dela. Arhiv šteje doslej 153 števil in naj bi ga stalno dopolnjevali. Inštitut se obrača zato na vse rojake to- in onstran meje s prošnjo, da ga obvestijo o prepisih (ali originalih) Drabosnjakovih del, o fotografijah in morebitnem drugem gradivu, ki ga kdo hrani ali morebiti zanj ve. Inštitut bi rad gradivo, ki ga arhiv doslej še ne hrani, na svoje stroške kopiral in ga lastniku nato v najkrajšem času nepoškodovano vrnil. Preglejte omare, skrinje, podstrešja! Obvestila na naslov: Inštitut za slovensko narodopisje pri SAZU, Novi trg 3, YU-61001 Ljubljana, p.p. 324

8. KOROŠKI KULTURNI DNEVI

OD 17. DO 19. FEBRUARJA 1977
V PROSTORIH ZVEZNE GIMNAZIJE ZA SLOVENCE V CELOVCU

S P O R E D

SREDA, 16. FEBRUAR

19.30 Otvoritev razstave „Avstrijsko odporništvo“
Valentin Polanšek: „Pričevanja“

ČETRTEK, 17. FEBRUAR

19.00 Otvoritev 8. Koroških kulturnih dni
Metod Mikuž: Temeljne prvine fašizma kot zgodovinskega pojava

PETEK, 18. FEBRUAR

9.00 Wolfgang Neugebauer: Der österreichische Widerstand 1938—1945

10.00 Karel Šiškovič: Fašizem v Italiji

11.00 Karel Prušnik-Gasper: Protifašistični boj koroških Slovencev

14.30 Teodor Domej-Vladimir Klemenčič-Franc Wutti: Popis posebne vrste v luči popisovanja občevalnega jezika pri dosedanjih popisih

15.30 Teodor Domej-Avguštin Malle: Slovensko izobraženstvo na Koroškem in protislovensko delovanje

20.00 Filmska predstava: Der gewöhnliche Faschismus

SOBOTA, 19. FEBRUAR

9.00 Raziskovalni kolektiv (Celovec, Dunaj, Gradec, Salzburg; vodja Erik Prunč): Informacija ali propaganda? (Ideološka ozadja časopisnih besedil in publikacij o koroških Slovincih)

14.00 Forumska diskusija na temo „Je fašizem mrtev!“
Na podlji sodelujejo: Robert Buchacher — Profil Dunaj, Hanns Haas — univerza Salzburg, Willibald Holzer — univerza Celovec, Karel Šiškovič — Slovenski raziskovalni inštitut Trst, Reginald Vospernik — Celovec
Vodja diskusije — Zdravko Velik

Za pripravljalni odbor

dr. Janko Zerzer I. r.

dr. Avguštin Malle I. r.

Izredna aktivnost SPD „Obir“ na Obirskem

Za začetek letošnjega leta je aktivnost našega društva kar pestra. Že 2. januarja so bili Obirčani prisotni na treh krajih — Obirski ženski oktet je sodeloval na koncertu skupno s SPD „Danico“ v Št. Primožu, mladinci so igrali namizni tenis v Selah, tretja skupina bodočih smučarskih skakalcev pa je šla občudovat zahomške Wiegelove „orle“. Znano je, da imamo tudi na Obirskem 20-metrsko skakalnico, za kar se v prvi vrsti zahvaljujemo bratoma Wiegela iz Zahomca.

14. januarja smo na literarnem večeru imeli v gosteh znane avtorje iz Slovenije: Toneta Kuntnerja, Toneta Pavčka in Miloša Mikelna; brala pa sta tudi Andrej Kokot in Valentin Polanšek. Iz uvodnega nagovora zastopnika SPD „Obir“ povzemamo, da je bilo podobno pisateljsko srečanje že četrtrič na Obirskem. Tako sta tudi pred leti brala pri nas slavni pisatelj France Bevk in ugledni književnik Mitja Mejak, zdaj že oba pokojna. Miloš Mikeln, direktor Cankarjeve založbe je Pavli Kelih in Floriju Ojstru kot zveslima bralcema slovenske knjige izročil lep knjižni dar. Lani in tudi letos so članice Obirskega ženskega okteta dale literarnemu večeru glasbeni okvir.

SPZ je pri Kovaču 29. januarja predvajala slovenski barvni film „Vrnitev“. Žal nismo v naši sredi mogli pozdraviti glavnega igralca, našega domačina Marjana Srienca, ki je bil zadržan zaradi snemanja novega filma v Zagrebu. Predsednik SPD „Obir“ dr. Gustl Brumnik je pozdravil nabito polno dvorano ljudi, ki so kljub slabemu vremenu prišli od blizu in daleč, da si ogledajo ta nadvse zanimivi film.

Naslednji dan pa smo kljub ne-

stanovitni zimi imeli srečo z našo 2. sankarsko tekmo. Sodelovalo je nad 80 udeležencev. Zanimanje za to prireditev se je še prav posebno izkazalo v tem, da smo videli med gledalci Plaznico Ido s še ne enoletno hčerko v naročju in najstarejšega Obirčana, nad 90 let starega Gradišnika. Domači tekmovalci so se dobro odrezali. Trije pokali in tri plakete so ostale doma.

Rezultate 2. sankarske tekme na Obirskem imamo objavljene na 8. strani.

MLADINA POZORI!

Vsi na

OBČNI ZBOR
SLOVENSKE MLADINE

v nedeljo 20. februarja 1977
ob 9.30 uri dopoldne v Delavski zbornici, dvorana I v Celovcu.

Skupno in enotno nastopanje slovenske mladine v boju za narodne pravice je nujno potrebno.

POPRAVLJAMO

V članku „Zanimivosti hodiške doline“, z dne 31. decembra 1976, se je primerila na četrti strani našega lista neljuba napaka, ki jo tokrat popravljamo. V omenjenem članku je bil Čevnarjev birt (Bafgeigensee) pomotoma zapisan z imenom Čevharjev birt, kar je seveda narobe. Pravilno se torej glasi slovensko ime jezera — Čevnarjev birt. Prosimo, da nam to neprijetno napako oprostite.

Slovenji Plajberk

V petek 28. januarja zvečer je Slovensko prosvetno društvo „Vrtača“ v gostilni pri Foltu v Slovenjem Plajberku priredilo skioptično predavanje, katerega se je udeležilo lepo število prosvetašev, ki so z zanimanjem sledili izvajanjem predavatelja predsednika Slovenskega planinskega društva Lubota Urbajsa. Lansko leto je v isti dvorani predaval fotograf Toni Valentiniš in ker je Plajberžanom takratno predavanje ugajalo, so si plajberški prosvetaši tokrat izbrali spet predavanje s planinsko tematiko.

Predavatelj je v svojem predavanju seznanil poslušalce z gradnjo prve slovenske zamejske planinske postojanke „Koče nad Arihovo pečjo“ na Bleščeči planini. Iz posredovanih slik ob spremljavi besed je bilo jasno razbrati, s kakšnim idealizmom so slovenski planinci na Koroškem gradili svoj planinski dom, na katerega so zato silno ponosni. Osvetlil pa je tudi neprijetne dogodke na omenjeni planini, tako oba požara leta 1971, ko sta v teku enega meseca na planini Bleščeči pogoreli kar dve planinski koči — pastirska (nekaj metrov od slovenske kočje) in lovška kočja živinozdravnika dr. Pušnika iz Št. Jakoba. Poslušalci oz. gledalci, ki še niso bili na Bleščeči, so imeli lepo priložnost v barvi in besedi spoznati posebnost te planine, tako v zimskem času v globokem snegu, v pomladanski krašoti, ko je posejana z rumenimi pogajicami, v poletnem času, ko se pase živina in odmevajo po planini kravji zvonci ter v jeseni, ko se Bleščeča preliva v čudovilih pestrih barvah.

Potem ko nas je tovariš Urbajs seznanil s planinskim rajem naših planincev, nas je pa še povedel v Julijske Alpe in druge gore ter v naše domače hribe, Osojske ture, Gure in pa seveda v Karavanke, katerim je posvetil več pozornosti, fašizem nuditi borbem za svobodo

Deželno vodstvo Avstrijsko-jugoslovenskega društva vabi na pustno nedeljo 20. februarja 1977 na

IZLET V PTUJ

kjer se bo odvijalo tradicionalno kurentovanje.

Cena: 220 šil. (vozni stroški in prazniček na ražnju), otroci do 15. leta starosti ob spremljavi staršev: 80 šil.

Prijava: do 10. februarja 1977 na Avstrijsko-jugoslovensko društvo, Postfach 134, 9021 Klagenfurt/Celovec ali na potovalni urad Dossi/Ruffnig, Ursulinengasse 1, 9010 Celovec

saj so izredno privlačne in romantične s svojimi soteskami, planinami in temnimi gozdovi, ki so v zadnji

PRIJATELJI ŠAHA POZORI!

Vsi navdušeni šahisti ste vabljeni 9. februarja 1977 ob 18. uri na informativni sestanek v dijaškem domu SŠD, Tarviser Straže 16 v Celovcu.

vojni, ko je pri nas vladal krvavi varno zavetišče.

Da so plajberški prosvetaši povabili ravno planinca, da jim predava ni golo naključje. Znano je, da med prosvetaši in našimi gorami obstoja neka povezava. Za primer naj navedem, da so se slovenski prosvetaši radi posluževali pri poimenovanju svojih društev imen koroških gora — Jepa, Dobrač, Obir, Vrtača, Kočna. In tudi v praksi je tako med našimi prosvetaši, da delajo organizirane izlete v planine. Znaní so na primer izlet obirskega in drugih društev na Obir ali kotmirških pevcev na Bleščečo planino itd. Zaradi tega se ni čuditi, da je plajberško slovensko prosvetno društvo, ki ima tudi ime po ponosnem karavanskem vrhu „Vrtača“, hotelo imeti predavanje s planinsko tematiko.

Dimnik rešuje problem okolja

Lansko leto smo v našem časopisu poročali, da so v Trbovljah zgradili 360 metrov visok dimnik — drugi najvišji na svetu — ki naj bi iz termoelektrarne v Trbovljah odvajal strupene pline v višje zračne sloje in tako obvaroval dolino pred nadaljnjimi zastrupitvami.

Ker nas je zanimalo, kako se je obnesel ta poskus z dimnikom, smo se pozanimali in izvedeli zelo zanimive stvari.

Novi dimnik velikan trboveljske termoelektrarne, je pregnal uničujoči dim visoko med oblake in tako zagotovil, da je Zasavje končno le zadihalo desetkrat manj umazan in strupen zrak kot je bil že leta nazaj.

Ker je v tesni dolini Zasavja mnogo premoga, so v Trbovljah začeli graditi termoelektrarne. In ker je v zasavskem premogu izredno mnogo žvepla — kar 1,5 do tri odstotke, ki se pri zgorevanju spremeni v žveplov dvokis, ta pa se v vlažnem zraku spreminja v žvepleno kislino, ki pa ima to lastnost, da uničuje zelenje naokoli, je bila nevarnost pred nadaljnjimi zastrupitvami okolja vedno večja. V zadnjih petih letih je bilo poškodovanih 5000 hektarov gozda, 80 hektarov pa popolnoma uničenega. V zraku je bilo namreč že toliko žveplovega dvokisa, da je bilo potrebno hitro ukrepati. Ustaviti obratovanje seveda ni bilo mogoče. Po številnih posvetovanjih in predlogih so se v Zasavju odločili za izgradnjo že omenjenega dimnika, katerega cena je znašala 70 milijonov dinarjev. Investicija se je splačala. Dolina je rešena. Rastlinje je spet začelo poganjati in narava se spet generira. Vendar pa v bodoče odgovorni dejavniki ne smejo ostati križem rok, kajti z novim dimnikom onesnaženja ozračja niso preprečili pač pa le prenesli v višje zračne sloje. V dolini je zrak že vedno onesnažen, seveda manj kot prej. Krivdo za to ima stara termoelektrarna, ki ni priključena na novi dimnik. Ko bo ta nehala delovati bo tudi zrak v dolini še občutno čistejši.

Priznati je treba da je novi dimnik rešil dolino pred nadaljnjo katastrofo, kar pa ni cilj cele zadeve. Žveplov dvokis so namreč pognali visoko med oblake, niso pa ga mogli odstraniti, zato je v drugi fazi sanacije predvidena tudi čistilna naprava. Seveda je takšna naprava zelo draga. Samo stroški njenega obratovanja bi v enem letu preseglji polovico cene dimnika. Čeprav bi bila čistilna naprava idealna rešitev, je trenutno črtana iz sanacijskega programa.

Zvezna gimnazija za Slovence v Celovcu Ebentaler Straže 14

OBJAVA

Zvezna gimnazija za Slovence v Celovcu sporoča:

1. Po posebnem odloku Zveznega ministrstva za pouk in umetnost naj prijavijo starši svoje otroke, ki jih želijo dati v šolskem letu 1977-78 na gimnazijo, takoj po končanem prvem semestru tega šolskega leta, v času od 14. do 28. 2. 1977, ravnateljstvu Zvezne gimnazije za Slovence v Celovcu. Ob prijavi za sprejem je treba predložiti ravnateljstvu spričevalo prvega semestra 4. razreda ljudske šole, rojstni list in dokaz avstrijskega državljanstva.
2. Pravočasno prijavljeni učenci, ki bodo ob koncu šolskega leta 1976-77 po oceni ljudskošolske konference sposobni za vstop v prvo vrsto glavne šole (ERSTER KLASSENZUG), bodo sprejeti na gimnazijo brez sprejemnega izpita.
3. Prijavljeni učenci, ki ne bi dosegli tako dobre ocene, bi morali delati sprejemni izpit. Za sprejemni izpit, pri katerem bo izpitna komisija gimnazije presodila sposobnost učenca, bo treba otroka prijaviti v prvi polovici junija 1977. Sprejemni izpiti bodo en teden pred koncem šolskega leta.
4. Konec maja 1977 bo vodstvo ljudske šole javilo gimnaziji učni uspeh vseh učencev, ki so se prijavili za vstop v gimnazijo. Nato bo ravnateljstvo gimnazije pravočasno obvestilo starše o sprejemu učenca oz. o potrebi prijave k sprejemnemu izpitu.
5. Poznejše prijave bodo v izjemnih primerih še možne s posebnim dovoljenjem Deželnega šolskega sveta.
6. Za vstop v višje razrede je potreben poseben razgovor z ravnateljem.

Prijave za sprejem v gimnazijo lahko opravite osebno v šolski pisarni ali pa se obrnete pismeno na naslov: Zvezna gimnazija za Slovence v Celovcu, Ebentaler Straže 14, 9020 Celovec.

RAVNATELJ:

dr. Pavle Zablatnik I. r.

Trabesinje - Kotmara vas

V torek 4. januarja smo spremili na zadnji polti na kotmirško pokopališče Valentina Leitschacherja pd. Masovnjaka iz Trabesinj. Kot kmet je moral v svojem življenju pridno delati in skrbeti za družino in sploh truditi se, da se je mogel

držati na kmetiji. Sejal je in žet in to iz leta v leto in se pri tem veselil ob svojih uspehih in jezil ob neuspehih, ki niso na kmetijah ravno posebna redkost.

Ceprav je bil delovni dan, se je ob odprtem grobu nabralo lepo število pogrebcev, ki so tako vzeli slovo od svojega sovaščana. Lepi obisk na pogrebu pa hkrati tudi potrjuje, da je bil pokojni zelo spoštovan in priljubljen pri prebivalstvu. Cerkveni obred je opravil domači župnik Mihor. Od pokojnega Leitschacherja, ki je zelo ljubil slovensko pesem, so se poslovili domači pevci Slovenskega prosvetnega društva „Gorjanci“ in mu tako izkazali poslednjo čast.

Pokojnika bomo ohranili v lepem spominu. Svojem in sorodnikom pa izrekamo ob tej priložnosti naše globoko sožalje.

Slovensko planinsko društvo vabi člane in prijatelje društva na

**IZLET
NA ZASNEŽENO BLEŠČEČO
v nedeljo 6. februarja 1977
Zbirališče ob 10. uri pred gostilno „Türkenkopf“ na Kopa-
nju. Pot do planinske postojanke na Bleščeči je že pre-
gažena. V koči vas pričakuje presenečenje.**

Prisrčno vabljeni!

IVAN CANKAR

4

HIŠA MARIJE POMOČNICE

„No, dajte, oče, dajte!“ je prosila Rezika s pol jokajočim glasom, ali srce se ji je smejalo s sladkim, razumnim smehom, zato ker se je oče smejal. Tako je bil ubog in majhen in truden, da bi ga spravila v gorko posteljo ter ga prekrizala kakor mati...

Praznila se je soba, zagrnili so že okna in so prižgali luč.

„Sest!“ je zaklicala sestra Cecilija pri durih.

Bolna Katica, ki je ležala na postelji ob durih, se je zgenila in je vzdignila počasi levo roko k materi, do prsi, do obraza. Desnica je ležala mrtva na životu.

„Potrpite, mati... Bog bo obrnil...“

Izraz njenih oči je bil miren in razumen; drobni, koščeni prsti levice so se krčili, prijala je robec, ki je ležal ob robu postelje in je obrisala materi mokra lica. Plaho in začudeno jo je pogledala mati; nič nista govorili o strašnem domu, ali Katica se je bila ozrla in je pogledala naravnost v srce. Mati se je sklonila in njene ustnice so se doteknile drobnih koščeni prstkov, ki so se iztegali proti njenemu obrazu, doteknile so se uboge desnice, ki je ležala mrtva na životu...

„Sest!“
Zaprle so se duri za življenjem in zgodilo se je, kakor da bi se odgrnila okna na stečaj in bi posijala v sobo nova neomadeževana svetloba. Kakor da bi se odprla okna in bi dihnili v sobo spomladen zrak, da prežene zadušni vzduh življenja. Spet so bile stene nedolžnobe, spet je razgrnila nad smehljajočo družino sladka in prijazna smrt svoje blagoslovljene roke...

Osmehilo se je pustopisano življenje, bežalo je osramoščeno in razcefrani, rdečepikasti plašč je vihral za njim, kakor za dolgočasnim klovnom, ki ga preganja nezadovoljno, občestno občinstvo z gnilimi jabolki... Bežalo je kakor ne-

rodno-zloben netopir ob zori in sonce se je smejalo s širokim, otroškim obrazom...

Tišje je bilo v sobi, trudne so bile, pol trudne, pol vzbunjene. Počasi so ugašale oči, je ugašal ogenj na licih.

Lojzka se je zibala proti durim. Njen obraz je bil resen, ali debele živordeče ustnice so se gibale v prešernem nasmehu.

Vzdignila se je trudoma, odprla je duri in je pljunila na mostovž.

„Zbogom gospa grofica! Hvaljen bodi Jezus Kristus!“

Sestra Cecilija je strnila obrvi.

„Lojzka, jutri pojdeš v izbico!“

Lojzka se je ozrla vdano.

„Kakor je božja volja.“

Kramljaje, šepetaje so se napravljale v postelje. Tina je slonela v kotu, obe roki naslonjeni ob posteljo, glavo med rokama.

„Spat, Tina!“

Vzdignile so se motne, rdeče obrobline oči: obraz je bil bledejši, rdeče pege so žarele na njem.

„No, Tina?“

Sestra Cecilija je pogledala resno, začudeno, zgenilo se je ob ustnicah, kakor spomin, kakor sanje je šinilo mimo obrvi.

„Tako, sestra Cecilija!“

Prišel je glas od mrzle stene, od zunaj, Bog vedi odkod; globok je bil in truden, tuj...

Tišina; dremotna, bela svetloba je sanjala na zagrinjalih, na stenah. Mirno in enakomerno je soplo na posteljah; zunaj je zahreščalo zamolko; zapirali so velika vrata; od daleč še je prihajal moten, nerazločen šum — šum mesta, ki je živelo tam daleč, daleč onkraj življenja...

Tišina; angel je hodil od postelje do postelje, zapirale so se trepalnice, na ustnicah je ostal smehljaj. Od postelje do postelje je hodil bel angel, prijemal je za roko uboge mlade duše, glej, in vse so se vzdignile in so šle veselo sončnemu življenju naproti, ki je onkraj smrti. Danilo se je in sence so bledele, čudolepa pokrajina se je odpirala, kakršne še nikoli

ni videlo oko. Veliko belo sonce in zeleni travniki pod soncem in svetle bele obleke, rože v rokah in v laseh, bele, rdeče, modre rože, svetel bel smehljaj na licih, v očeh, zvonek, velikonočno radosten smeh nad vso čudolepo pokrajino, ki je onkraj smrti...

Malči se je nenadoma prebudila in je strmela v polmrak. Od postelje v kotu je zajčalo, zavzdihnilo. Sijala je v sobo dremotna svetloba jesenske noči...

Tina se je bila vzdignila, sedela je na postelji v beli srajci, roke sklenjene na prsih. Glava se je nagnila, dlani so zakrile obraz in ves život se je tresel, zaihtelo je pritaženo, natihoma... Malči je strmela v temo, ali trepalnice so legale spet na oči, zameglilo se je, zazibalo in spet se je odgrnil zastor pred čudolepo pokrajino...

Zjutraj je prišla sestra Cecilija, postavila je pred Tinino posteljo platnene stene, pregrnili so posteljo na novo in Tina se je preoblekla. Na obrazu sestre Cecilije je bila tiha senca, kakor spomin, ustnice so bile sladko-resne, materinske. Tina je bila bleda, oči so gledale plaho in motno, kakor da bi bile ugledale nekaj neznanega, skrivnostnega...

III

Vseh vernih duš dan je bil; vstale so zgodaj in so se napravljale k maši zadušnici. Noč je bila še, ko so vstajale, luč je gorela; zunaj na mostovžu so odmevali koraki.

Samo štiri so ostale v postelji, vse druge so šle k maši. Dolga procesija se je pomikala po mostovžu; spredaj je šla sestra Cecilija in je nosila Malči v naročju; nato je prišla Pavla, židovka, vsa potna že in trudna; opirala se je z eno nogo, zibala je stolček z obema rokama; zadaj je porivala Rezika, ki je poskakovala na eni nogi; tla so bila raskava, zato ni mogla drsati; Lojzka in Tina sta se drsali sami, zibaje, ropotaje, Lojzka vesela, rdeča in pogumna, Tina vsa resna in zamišljena; še petero jih je bilo zadaj; dve sta se zibali na stolihi, dve sta hodili in zadnja je bila grbava Brigita, zelo majhna in široka, v obraz rumena, koža vsa zgrbljena in vela, kakor starikav pritlikavec. Vse so bile zavite v

Kraljevič desete dežele je zrasel v fanta. „Moral se boš poročiti. Kraljestvo potrebuje naslednika,” mu je dejal oče — kralj. „Prav imaš, očka. Povej mi le, kakšno nevesto naj si dobim,” je vprašal kraljevič. Kralj se je nekoliko zamislil, nato je povedal: „Vzemi najbogatejšo.” In mladenič se je napolnil v sosednje dežele, da bi si poiskal najbogatejšo dekle. Gostoljubno so ga sprejemali povsod, kamor je prišel. Kako tudi ne, saj je bil mlad kraljevič fant, da ga je bilo veselje pogledati. Visok in vitke, s svetlimi lasmi in črnimi

Bližal se je že večer, ko je ob ograji, ki je bila okoli skromne hišice, zagledal starega berača. Čez ograjo se je sklanjala deklica. „Lačen sem, tako zelo sem lačen. Ves dan sem prosil za kosček kruha, a nihče mi ga ni dal,” je tožil berač. „Oh, dragi dedek, ljudi pri nas nimamo kruha odveč,” je potožila deklica. Nato se je zamislila in nenadoma poskočila. „Veš kaj, dala ti bom kos kruha, ki ga imam za večerjo. Bom pač imela samo mleko nocoj, kajti ti si kruha gotovo bolj potreben, kot sem ga jaz,” je dejala in stekla v hišico.

Najbogatejša nevesta

očmi je bil všeč vsaki princesi in vsaka je zaželela, da bi postal njen mož.

Vedele so, da išče najbogatejšo dekle in ena bolj, kot druga, so se mu hvalile.

„Naše kraljestvo je največje. Polovico ga dobim takoj, ko pa bo umrl moj oče, bo moje vse.”

„V grajski kleti stoji tri velike kadi, do vrha polne zlatih cekinov. To je moja dota.”

„Mi imamo rudnik diamantov. Ko se bom možila, bom dobila poln voz dragocenega kamenja.”

Tako in podobno so kraljeviču govorile princeze.

On pa je bil žalosten. Bil je žalosten, čeprav so bile deklice lepe in so imele neprecenljiva bogastva. Poslušal jih je, kako se hvalijo. Gledal je njihove lepe obraze in bele roke. Gledal je njihove lepe postave, a nobene izmed njih ni izbral. Poleg vsega, kar so imele, je ugotovil, da je v njihovih očeh pohlep, v njihovih srcih pa prempogo bahavosti.

Dolgo, dolgo je pofoval, preden se je vrnil domov.

„No, sin moj, kakšna bo tvoja žena? Si jo izbral?” ga je vprašal oče.

„Ne, očka. Marsikje sem bil, a najbogatejšega dekleta nisem našel,” je vzdihnil kraljevič in sklonil glavo.

Počival je tri dni in tri noči, nato se je nečesa domislil.

Preoblekel se je v vrtnarjevega pomočnika in šel je na ulico med preproste ljudi.

Marsikatero dekle je radovedno pogledalo lepega fanta. A kaj bi z njim, ko je pa bil samo vrtnarjev pomočnik. Vsaka je iskala kaj boljšega!

Kmalu se je vrnila in čez ograjo ponudila starčku kos kruha.

Tedaj se je kraljevičev pogled srečal z njenimi očmi.

„Deklica, tudi jaz sem lačen. Imaš morda tudi zame kaj?” je vprašal.

„Kruha nimam več, a lahko ti dam lonček mleka,” se je nasmehnila.

Kraljevič je prikimal in deklica mu je takoj prinesla lonček toplega mleka.

„Kaj pa boš ti večerjala?” jo je vprašal. Ljubko se je nasmehnila in povedala:

„Nič. Saj vidiš, da sem njemu dala kruh, tebi pa mleko.”

Zamišljeno je gledal vanjo kraljevič. Stala je pred njim in čakala, kdaj bo lonček prazen.

„Torej nisi bogata?” je vprašal.

Zasmejala se je in pokazala na dva niza prebelih zob ter pogledala vanj z očmi, modrimi, kot je modra morska globina.

„Bogata? Seveda sem, pa še kako! Zdravje imam in roke, ki bodo jutri zopet zaslužile toliko, kolikor bom jutri potrebovala za življenje,” je dejala in razprla dvoje lepih, s trdnimi žulji prekritih dlani.

Kraljevič se ji je zahvalil za mleko in odšel naprej.

Postavno dekletu z modrimi očmi, žuljevimi dlani in kodrastimi črnimi lasmi mu ni šlo iz misli.

Doma je slekel obleko vrtnarskega pomočnika, preoblekel se je v svoja oblačila in stopil pred očeta.

„Očka, našel sem nevesto,” je povedal.

„Ali je bogata? Je najbogatejša?” je vprašal oče-kralj.

„O, bogata je. Bogata. V srcu ima toliko dobrote, da ji izžareva iz oči. Prepolna je

OB PREŠERNOVI OBLETNICI

„Manj strašna noč je v črne zemlje krili...“

Hodili smo ves dan. Naša kolona se je razpotegnila skozi kraško pokrajino kot kača, ki se levi ob ostrem kamenju. Bili smo utrujeni od nekajdnevni borb in pobodov. Sovražnik je stisnil korpus v obroč. Vasi so gorele, topovsko bobnenje pa je naznanjalo bitko na visoki gozdni Trnovski planoti.

Hrbti borcev so bili utrujeni od bremen, orožja in municije, noge razbolele, volja nagrizena. Nebo je bilo kot krvava plahta prepreženo z oblaki, ki so se sem in tja dotikali temenov gora.

Juvišni bataljon, ki je od korpusnega štaba dobil nalogo, da udari napadajočim nemškim kolonom v zaledju fronte v hrbet, je prispel do roba odsekanega skalovja.

Borci so popadali med drevje in skale. Jedli niso že drugi dan in tudi spali ne. Toda dežurni vodnik je prišel z ukazom: „Vsi z orožjem v zbor za politično uro!”

Nejevolja in utrujenost ni izginila z obrazov, ko so se zbirali med drevjem. Navajeni ubogati brez prigovarjanja, so gledali vame, kot bi hoteli reči: „Prizanesi nam... Kaj ne vidiš, da nam oči kar vleče skupaj in bi se radi naspali, še preden bo treba naprej in morda celo z bojem, preko doline... Ne kermite nas z besedami, če ni kruha, in še neslanega močnika ne...”

„Lahko poležete v polkrogu v tej kotanji na robu!” sem ukazal. „Če je kdo zaspan, tudi lahko mirno zaspi.”

Sedel sem na skalo, se s hrbtom naslonil na drevo in iz komisarske torbice potegnil drobno, v usnje vezano knjižico „Poezije Franceta Prešernga”. Ze iz zgodnjih dijaških let sem jo vedno nosil s seboj in čital sem jo namesto mašnih bukvič. Spremljala me je na negotovih poteh, v Nemčiji, Franciji, in priromala je z menoj na slovenski Kras. Pesmi so mi bile v veselje in tolažbo, za hrepenenje in žalost in za iskrico upanja.

Ne da bi napravil kakršenkoli uvod, sem jim namesto politične ure, ki je bila v bataljonu predvidena vsak dan, če je bil boj ali pobod, če smo jedli ali ne, pričel brati. Izbral sem Krst pri Savici, ki sem ga znal na pamet.

Pogledi so oživel. Utrujenost je izginila z obrazov, ko se je davna resnica zlivala s tem dnem in se spreminjala v vizijo prihodnosti

*... Šest mesecev moči tla krvava reka,
Slovenec že mori Slovenca, brata —
kako strašna slepota je človeka! ...“*

Dvignili so glave in videl sem, da nekateri nemo premikajo ustnice...

*... Največ sveta otrokom sliši Slave,
tje bomo našli pot, kjer nje sinovi
si prosti vol'jo vero in postave ...“*

Ko sem zaključil z zadnjim stihom Uvoda h krstu, sem dejal: „Politična ura je končana, zdaj lahko zaspite!”

V nekaj trenutkih je razen straž na robu vse pospalo. Ležali so kot pobiti, med drevjem, po škrapljah ostrega kraškega kamenja.

Tone Svetina

zdravja in njen smeh na rdečih ustnicah sije od sreče,” je dejal.

Očetu je bilo takšno bogastvo všeč, posebno še, ko mu je kraljevič povedal, da je deklica resnično lepa, čeprav so njene dlani pokrite z žulji.

„Praviš torej, da je lepa, vesela in srčno dobra. Da zna tudi delati, pa pričajo njene dlani. Da, prav imaš, sin moj. Tvoja izbrana nevesta je bogata,” je kimal stari kralj.

Naslednji dan je kraljevič zasnil deklico iz preproste hišice.

Res so se čudili ljudje, zakaj si jo je izbral.

Kraljevič pa jo je vseeno vzel za ženo in v vsem dolgem življenju mu ni bilo nikoli žal, ker jo je poročil. Saj je vedno bolj spoznaval, da so njena lepota, dobrota in veselje največje bogastvo, ki ga zmore prinesiti nevesta v novi dom.

težke, sive rute, noge so tičale v velikih suknjenih copatah, s kožuho podšitih, v rokah so imele molke s silnimi črnimi jagodami in bakrenimi križi; Brigiti je segal molek skoro do nog.

Čudno je odmevalo po mostovžu — ropot stolov, narporno spenje, zamolkli koraki. Polmrak je bil; samo daleč tam koncu koridorja se je svetila luč. Od sten, iz teme so strmeli obrazi svetnikov, se je črnila kri na belih, golih telesih, gledali so rabeljnov zlobni obrazi...

Zazvonil je zvonček v kapelici, sestra Cecilija se je okrenila.

„Brž, otroci, brž!”

Jagode na molkih so rožljale, stoli so ropotali. Koridor je bil dolg; Lojzka je soplja na glas in je gorela v lica.

Zasvetile so se steklene duri, procesija se je ustavila. Sestra Cecilija je odprla duri in prišle so na dolg teman kor; nobene luči ni bilo ob zidu, komaj so se razločevale podobe na stenah. Pred zidano oslonso so bile nizke klopi za klečanje, a oslonja sama je bila tako nizka, da je videla Malči, če je sedela na stolu, globoko dol v kapelico in na veliki oltar, kjer je gorelo dremotno četvero visokih sveč. Tudi je videla na sredo kapelice, kjer je bila na visokem odru rakev, pregnjena do tal s črnim žametom; zgoraj na žametu se je svetil bel križ, pod križem je bila mrtvaška lobanja. Ob odru so gorele sveče na srebrnih svečnikih, ob vsaki strani po troje.

Od stropa je visel lesteneč, ali bil je zavil v črno platno; sveče so plapolale, trepetale zaspano, mrak je bil, po stropu, po vseh kotih kapelice, ob stranskih oltarjih, po kuru samem so se plazile sence, vztrepetale so in se plašile, kadar je švignil nenadoma kvišku plamen sveče, vračale so se, prihajale so čisto blizu, zgrinjale se skoro preko vse kapelice. Kakor čudno, skrivnostno življenje je bilo, ki je živelo na stenah, vsenaokoli, molče podhrtevalo, trpelo morda, Bog vedi; živeli so tisti dolgi, beli, zibajoči se plameni in živele so tiste sence na oltarju, na stropu, na svetih podobah; izgubile so se morda sence od ljudi, ubežale so, in zdaj žive svoje nemirno, tiho življenje, v večnem strahu in molku. Tudi tiste svete podobe žive; živo, strahotno se belijo iz

teme, na obrazih se pozna trpljenje, še se niso posušile solze na licih...

Zazvonilo je, prišli so gospodje v dolgih, belih haljah, s črnimi ovratniki, roke sklenjene, glave globoko sklonjene. Ustavili so se sredi kapelice pred visokim odrom, peli so za tegnjene, žalostno zveneče, nerazumljive pesmi; kakor stokanje, bolešno vzdihovanje je odmevalo od zidov.

Malči se je tresla od čudne groze. To je bil svet, poln strašnih, svetih skrivnosti; njene oči so bile čudovito bistre, kakor breztelesne in so videle, kar je bilo breztelesno in je živelo vsenaokoli neznano življenje; slišala je glasove, ki so prihajali iz neznanih pokrajin, tožeči in vzdihujoči...

Tresla se je, zabolelo jo je v glavi, nagnila se je in čelo se je doteknilo mrzlega zidu. Sestra Cecilija je stopila k nji, pobožala ji je s toplo roko mrzla lica in Malči se je vzdramila. Bolj svetlo je bilo že na koru in dol v kapelici, gospodje so se bili vrnili od črnega odra in so peli visoke, vsele in slovesne pesmi pred velikim oltarjem.

Trudne so bile, ko so se vrnil v sobo in legle so ali pa so slonele na stolih, roke mirne na kolenih. Mrachen dan je bil zunaj, nebo je bilo umazano in neprijetno, skoro bi bilo treba prižgati luč. Na visoki mizi pred jaslicami je medlela „duša” na olju v kozarcu; tenki rumeni plamenček se je zibal neprestano; umiral je in ni mogel umreti. Smrt je bila v sobi, vse so jo čutile, ali ni bila žalostna in nič strašna ni bila; poznale so jo kakor Anastazijo, sestro nadzornico, ki je prišla časih v sobo ter se ozrla po posteljah molčé, z resnim in mirnim obrazom: malo spreletelo jih je in gledale so kakor pričarane proti durim, ki so se bile že davno zaprle za sestro nadzornico. Ni jih bilo strah, ali niso si upale izpregovoriti razposajene besede.

Vzdignil se je iz postelje suhi, rumeni obraz Minke, črni lasje so padli na čelo, žarele so črne oči. Minka je ležala na svoji postelji že dolgo let, zapisano je bilo nad posteljo, ali sama se ni več spominjala. Suha je bila, da so se videle kosti skozi tenko kožo, prsti so bili kakor kremplji mrtvega tiča.

„Otroci, pomislite kaj se je zgodilo pred tremi leti... ali je bilo pred štirimi leti... Imele smo takrat še Olgo, ležala

je na oni strani zraven mene in komaj par tednov je bila šele pri nas. Bolna je bila zelo in zmerom je molila... in suha je bila, še bolj suha od mene, pa je imela morda že štirinajst let... Nekoč se ji je prikazala ponoči Mati božja...”

Poslušala so z velikimi, svetlimi očmi. Minka je zakašljala, Režika ji je prinesla kozarec vode.

„Kakšna je bila Mati božja?” je vprašala Pavla, židovka. „Kakor v kapelici. V dolgem, sinjem plašču je bila, z zlato obrobljenem in z zlatimi zvezdami posutem. Od rok pa so lili žarki milosti. In vsenaokoli je bila svetloba, kakor sonce...”

„Kje se ji je prikazala?”

„Tu v sobi, nasproti postelje, malo gori, kakor je postelja visoka... Drugi dan smo šle vse k maši in sveče so gorele pred Materjo božjo v kapelici... Ponoči, otroci, se prebudim in tako mi je bilo, kakor da je nekaj belega izginilo kozi duri. Bleščalo se mi je, in pomanem si oči in pogledam; duri so zaprte. Potem pa se mi je zgodilo, kakor da je bil nekdo zraven postelje in mi je položil nalahko roko na oči in zaspa sem... Ali zjutraj, glejte, ni bilo Ogle na postelji. Tema je še bilo, ko je prišla sestra; vzbudila nas je vse, prižgali so luči in jo iskali. Nikjer ni bilo Olge. In so šli s svečami po mostovžu, kakor je dolg, in dol po stopnicah in v kapelico. V kapelici pa je ležala Olga in je bila mrtva.”

Umolknila je in vse so molčale, tako da se je slišalo trepetanje umirajočega plamena pred jaslicami.

„Jaz pa sem poznala nekoga, ki ni veroval, da je Mati božja,” se je oglasila grbava Brigita in vse so vztrepetale, kakor da so ugledale nekaj čisto nerazumljivega in groznega.

„Iz Amerike je prišel in ni veroval, da je Mati božja. Tako je ležal na postelji, ker je bil bolan, ženske so molile in otroci so jokali, duhovnika pa ni bilo... In se je spčil, zamahnil je z obema rokama in je padel iz postelje. Zavpili so in so pobegnili, jaz pa nisem mogla bežati, ker me je držalo za noge. In takrat, pomislite, se vzdigne zunaj pred okno, veliko in črno; stalo je pred oknom dolgo časa, nato je izginilo in oni na tleh je bil mrtev...”

(Dalje v prihodnji številki)

Slovenska manjšina v Avstriji

Ob popisu prebivalstva posebne vrste leta 1976

(Nadaljevanje iz zadnje številke)

Iz objavljenih rezultatov rednih povojnih avstrijskih popisov prebivalstva v publikacijah avstrijskega zveznega statističnega urada na Dunaju je jasno razvidno, da je ta urad povzročil že toliko škode Slovincem in gradiščanskim Hrvatom, da ravnanje te državne institucije lahko označujemo kot statistični genocid. S podatki o narodnosti strukturi prebivalstva na Koroškem in Gradiščanskem, do katerih je prišel zvezni statistični urad na podlagi nestrokovnega in skrajno neobjektivnega protimanjšinskega statističnega preračunavanja popisnih podatkov o sestavi prebivalstva glede občevalnega ali družinskega jezika, so se lahko pri pripravi manjšinske zakonodaje poigravali vsa povojna leta avstrijski zakonodajalci. Tako je leta 1959 avstrijska vlada sprejela zakon o uporabi slovenskega jezika na sodiščih le za tri od devetih sodnih okrajev narodnostno mešanega ozemlja.⁴ Prav tako je avstrijska vlada na podlagi statistično sumljive predelave pri popisu leta 1961 zbranih podatkov o številu slovenskega prebivalstva sprejela leta 1972 zakon o dvojezičnih krajevnih napisih, s katerim naj bi dobilo le 205 krajev ali četrtina krajev narodnostno mešanega ozemlja dvojezične krajevne napise.⁵ Avstrijska vlada pa zaradi protimanjšinskega pritiska organizacije Heimatdienst ne izvaja nobenega od obeh, že tako za slovensko manjšino okrnjenih zakonov.

Temeljna značilnost izhodišč popisovanja prebivalstva pri vseh povojnih rednih avstrijskih popisih glede občevalnega ali družinskega jezika na Koroškem, Štajerskem in Gradiščanskem je bila v nedefiniranosti in namernem drobljenju občevalnega jezika na tako številne jezikovne statistične kategorije, da je bila ustvarjena zmeda in nejasnost pri statističnih popisovalcih in popisnem prebivalstvu. S tem je bila dana vsa možnost za manipulacijo s statističnimi podatki, zbranimi ob popisih, v škodo obeh manjšin v Avstriji. Slovence so vpisovali v kar osem kategorij („slovenisch“, „windisch“, „slovenisch-deutsch“, „deutsch-slovenisch“, „windisch-deutsch“, „slovenisch-windisch“ in „windisch-slovenisch“), Hrvate pa v pet statistično nedefiniranih nemških jezikovnih kategorij („kroatisch“, „kroatisch-deutsch“, „deutsch-kroatisch“, „kroatisch-ungarisch“ in „ungarisch-kroatisch“). Ker so vpisovali pripadnike obeh narodnosti tudi v jezikovno kategorijo nemškega občevalnega jezika, „deutsch“, pa tudi v jezikovno kategorijo „ostali“ in „neznan“, je bilo tako slovensko prebivalstvo šteto v kar deset jezikovnih kategorij, hrvaško pa v sedem. Pri tem razvrščanju prebivalstva v jezikovne kategorije je pri Slovencih še posebej povečalo uvrščanja v izmišljeno in znanstveno neutemeljeno jezikovno kategorijo „windisch“, pri Hrvatih pa v kombinacijo kategorije hrvaškega z madžarskim jezikom. Jezikovna skupina „windisch“ je bila prvič uporabljena v nacističnem popisu prebivalstva leta 1939, v času, ko je bila Koroška del nacistične Nemčije, ko so koroške Slovence fizično iztrebljali.

Tako izbrana množica jezikovnih kategorij in njihova prepletenost sta vodili statistike avstrijskega zveznega statističnega urada pri obdelavi popisnih podatkov v „statistični kaos jezikovnih struktur“, ki je tako hudo prizadel oba manjšini, da ga imamo lahko za šolski primer „statističnega genocida“. To nam še posebej nazorno ponazarjajo statistični podatki o Slovincem na Koroškem. Tu so, kot že rečeno, najprej popisovali prebivalstvo v desetih statistično nedefiniranih jezikovnih kategorijah, le so pa kasneje v avstrijskem zveznem statističnem uradu ponovno predelali v več kot 15 strokovno statistično nedefiniranih jezikovnih kategorij.

Ceprav pri popisih niso popisovali prebivalstva po nacionalni pripadnosti, pa najdemo v avstrijskih statističnih in drugih publikacijah tudi številke za prebivalstvo po nacionalni pripadnosti. Avstrijski statistiki so prišli do teh števil s posebnimi preračunavanji, vendar načina preračunavanja niso nikjer opisali, ker so prihajali do števil o nacionalni pripadnosti po strokovno statistično nesprejemljivih metodah. Tako lahko naštejemo za Koroško, kjer živita le dva naroda, ki štejeta na narodnostno mešanem ozemlju skupno okoli 110.000 prebivalcev, več kot 25 skonstruiranih popisnih

statističnih jezikovnih kategorij; za vse tri uradne avstrijske povojne popise prebivalstva pa lahko najdemo v avstrijskih uradnih statističnih in drugih publikacijah navedbo o številu Slovincem v več kot 50 različicah, ki se med seboj razlikujejo za skoraj do 20.000. Na avstrijskem Štajerskem so na primer pri popisu leta 1971 v občinah, kjer žive Slovinci in je slovenščina občevalni jezik večine prebivalstva, vpisali med prebivalstvo s slovenskim občevalnim jezikom tako nizko število oseb, da bi po rezultatih popisa lahko sodili, da na primer v obmejnih krajih (Zetinci-Sicheldorf, Potrna-Laafeld, Dedonci-Dedenitz, Slovenska Gorica-Windisch Goritz in Zenkovci-Zelting) občine Radgona (Radkersburg) slovenščina skoraj ni več v vsakdanji rabi med tamkajšnjim slovenskim prebivalstvom.⁶

Ponarejanje statističnih podatkov o jezikovni in narodnosti pripadnosti v Avstriji je hudo kršenje splošnih mednarodnih načel o zbiranju statističnih podatkov, še posebej zato, ker so bili popisni podatki zlorabljeni zoper pravice narodnostnih manjšin. Avstrijska statistika pa nosi tudi hudo krivdo za to, ker je omogočila avstrijski vladi, da je lažno prikazovala številčno stanje in teritorialno razvrščitev pripadnikov obeh manjšin samima manjšinama ter avstrijski in mednarodni javnosti. Čeprav priznavajo avstrijske oblasti pomanjkljivosti pri zbiranju statistič-

go svetovno vojno, leta 1923 glede družinskega, leta 1934 glede pripadnosti h kulturnemu krogu, po drugi svetovni vojni, v drugi avstrijski republiki, leta 1951 in 1971 glede občevalnega in leta 1961 glede družinskega jezika. Pri popisu prebivalstva leta 1939, v dobi nacizma, naj bi po splošnih navodilih popisovali prebivalstvo po materinem jeziku tako, kot je bilo predvideno za popis posebne vrste v Avstriji leta 1976.

Pri obeh popisih pa ni šlo za popisovanje glede materinega jezika; pri popisu leta 1939 so imeli namen ugotoviti Slovence kot tisto kategorijo prebivalstva, ki naj bi jo po nacističnih načrtih razselili iz Koroške, pri popisu prebivalstva posebne vrste leta 1976 so pa pod plaščem popisovanja prebivalstva glede materinega jezika načrtovali, da bodo dobili takšne številke o pripadnikih slovenske in hrvaške manjšine, ki bi rabile Avstriji, da bi utemeljeno okrnjevala manjšinske pravice pred avstrijsko in mednarodno javnostjo. Tako pojmovanje materinega jezika je v popolnem nasprotju z navodili statističnega urada Združenih narodov, Serija M, št. 44, ZN, New York, 1966.

Avstrijska statistična služba je pri popisih prebivalstva po drugi svetovni vojni skušala doseči znižanje števila Slovincem z dvojno manipulacijo: najprej so jih pri popisih zapisovali v deset statistično nedefiniranih kategorij. Pri popisih zbrane številke v nemških jezikovnih kategorijah pa so razdelili na liste, ki veljajo za številke o slovenski nacionalni pripadnosti prebivalstva Koroške, in na liste, ki veljajo za številke o nemški pripadnosti. Pri popisu prebivalstva leta 1951 so zapisali v nemških kategorijah okoli 42.000 prebivalcev, kar je le nekaj manj kot pri nacističnem popisu. To število se je ob popisu leta 1961 zmanjšalo na 28.000, ob popisu leta 1971 pa na 21.000. Avstrijske oblasti so leta 1951 po eni izmed številnih različic uradno štele za Slovence 19.900, leta 1961 14.000, leta 1971 pa 16.100 prebivalcev. Avstrijska statistična služba je pri zbiranju podatkov o številni moči slovenskega prebivalstva uporabljala take metode, ki izražajo močno kolebanje števila Slovincem med popisi, česar ni mogoče pojasniti z nobeno statistično logiko. Kako naj si razložimo pri avtohtonem, do zadnjega desetletja še pretežno na zemljo navezanem agrarnem in imobilnem slovenskem prebivalstvu z normalno nataliteto tako gibanje števila Slovincem, kjer naj bi že v dobi ene generacije slovensko prebivalstvo skoraj izumrlo. Da je ta vtiis le rezultat permanentnega ponarejanja števil o nacionalni pripadnosti, nam tudi izpričujejo številke o številni moči in prostorski razvrstitvi Slovincem, pridobljene pri popisih v letih 1939 in 1951. Te številke so le izraz aktivnega delovanja avstrijske državne statistične službe pri germanizacijskih pritiskih na koroške Slovence v vsem zadnjem stoletju.⁸

(Nadaljevanje v prihodnji številki)

Opombe

- 1 Bundesgesetzblatt, št. 102, 1959.
- 2 Bundesgesetzblatt, 27. 7. 1972, št. 270.
- 3 Umgangssprache in der Steiermark 1971, Statistische Nachrichten, 28. Jahrgang (Neue Folge), Heft 9.
- 4 Denkschrift des Rates der Kärntner Slovenen und des Zentralverbandes slowenischer Organisationen in Kärnten zur Volkszählung 1961, Slovenski znanstveni inštitut v Celovcu (Arhiv).
- 5 Volkszählungsergebnisse der Gemeinden mit zweisprachigen Schulen, 1890—1951, Beilage zum Sonderdruck aus Nr. 49 der Kärntner Landeszeitung vom 18. Dez. 1953, „Entwurf zum neuen Kärntner Schulgesetz“.
- 6 — Ergebnisse der Volkszählung vom 1. Juni 1951 nach Gemeinden Kärntens. Bearbeitet und herausgegeben vom Österreichischen Statistischen Zentralamt Wien 1952, str. 3—13.
- 7 — Statistisches Handbuch für die Republik Österreich. Herausgegeben vom Österreichischen Statistischen Zentralamt, Wien 1952.
- 8 — Wohnbevölkerung Kärntens nach Umgangssprache (detaillierte Gliederung), Staatsangehörigkeit und Gerichtsbezirk 1971 (Gebietsstand 12. Mai 1971), Statistische Nachrichten, 28. Jahrgang (Neue Folge), Heft 7, Tabelle 3.
- 9 — Österreich nach Umgangssprache 1971 und 1961 in ausgewählten Gemeinden Kärntens (Gebietsstand 12. Mai 1971), Statistische Nachrichten, 28. Jahrgang (Neue Folge), Heft 7, Tabelle 3.
- 10 — Die Umgangssprache 1961 in ausgewählten Gemeinden, Statistisches Handbuch des Landes Kärnten, 12. Jahrgang 1966.
- 11 — Wohnbevölkerung 1971 nach der Umgangssprache, Volkszählung 1971, Gebietsstand 1. 1. 1973, Statistisches Handbuch des Landes Kärnten, 21. Jahrgang 1975, Zahlen und Daten 1974.

Avstrijski popisi prebivalstva kot sredstvo za germanizacijo manjšin

nih podatkov o občevalnem ali družinskem jeziku pri vseh povojnih popisih prebivalstva, pa avstrijska vlada kljub utemeljenim pisanim pritožbam koroških Slovincem doslej še ni poklicala na odgovornost posameznikov ali predstavnikov zveznega statističnega urada, ki so zakrivila taka početja.⁷ Manipulacija avstrijske statistične službe s statističnimi podatki popisov prebivalstva glede jezikovne ali nacionalne pripadnosti v škodo Slovincem po drugi svetovni vojni ni nič novega, saj se srečujemo z njo že pred prvo svetovno vojno na S Slovinci poseljenem ozemlju avstrijske polovice avstroogrške monarhije. Da je avstrijska statistična služba že pred prvo svetovno vojno uporabljala uradne popise prebivalstva za sredstvo za germanizacijo Slovincem, nam nazorno kaže primerjava gibanja indeksov slovenskega in vsega prebivalstva v avstrijski polovici monarhije. Medtem ko je med letoma 1880 in 1910 naraslo število vsega prebivalstva v avstrijski polovici monarhije za 29 %, od 22.144.000 na 28.572.000, pa je naraslo število slovenskega prebivalstva v istem razdobju le za slabih 10 %, od 1.141.000 na 1.523.000. Med letoma 1890 in 1900 je naraslo število prebivalstva v avstrijski polovici monarhije za dobrih 9 %, Slovincem pa le za dober odstotek.

Koroška sodi med liste dežele, kjer so bili Slovinci že vse zadnje stoletje izpostavljeni germanizacijskim pritiskom vseh vrst, še posebej statističnemu. Posebnost avstrijskih popisov prebivalstva glede jezika na Koroškem je tudi v tem, da so od popisa do popisa spreminjali statistično pojmovanje jezika. Pri izvedbi popisov pa tudi glede občevalnega jezika niso izpolnjevali popisnih navodil: popisovali so eno, interpretirali pa drugo, kakor je pač ustrezalo germanizacijskim ciljem. Do konca prve svetovne vojne so v Avstroogrski popisovali prebivalstvo glede občevalnega jezika, v dobi prve avstrijske republike, med prvo in dru-

Mesec slovenske knjige

V počastitev slovenskega kulturnega praznika ob obletnici smrti največjega slovenskega pesnika Franceta Prešerna sta knjigarna „Naša knjiga“ in uredništvo „Slovenskega vestnika“ tudi letos pripravila tradicionalno in priljubljeno akcijo pod naslovom „Mesec slovenske knjige“. V tem okviru nudi knjigarna izredno ugodne pogoje za nakup slovenskih knjig. Tozadevni izbor obsega najrazličnejša področja književnosti in dela za vsak okus bralcev. Iz tega bogatega izbora bomo v prihodnjih številkah sproti objavljali nekaj primerov in s tem opozarjali ljubitelje slovenske knjige, da se tekom meseca februarja še posebno izplača obiskati knjigarno „Naša knjiga“.

VSAKA KNJIGA SAMO ŠIL. 5.-

- E. S. Thompson: **VINIPESKI VOLK** in druge povesti, 112 str. ilustr. br.
- Kazimierz Brandys: **LUCIJA KRALJ**, roman o Varšavi in njenih prebivalcih, 152 str. pl.
- Finn Soeborg: **TAKŠNI SO PAČ**, roman iz povojne dobe, 138 str. ppl.
- Arthur C. Clarke: **PODOBE PRIHODNOSTI**, zapiski o znanstveni domišljiji, 176 str. ilustr. ppl.
- Jozsef Debreczeni: **PRVI POLČAS**, roman o boju delavstva za vsakdanji kruh, 162 str. ilustr. ppl.

VSAKA KNJIGA SAMO ŠIL. 10.-

- Rok Arih: **KROKIJ**, drobni zapiski o majhnih dogodkih, 164 str. ilustr. pl.
- Wolf Durian: **ROBBER**, povest o odnosih med človekom in živaljo, 122 str. ilustr. karl.
- Tone Habe: **POGLED IZ MALEGA SVETA**, spomini delavca revolucionarja, 176 str. pl.
- Prosper Merimee: **CARMEN — VENERA IZ ILLA**, dve noveli, 112 str. ppl.
- Elio Vittorini: **LJUDJE IN NELJUDJE**, roman o borbenem anti-fašizmu, 190 str. pl.

VSAKA KNJIGA SAMO ŠIL. 15.-

- Veljko Kovačević: **V OKOPIH ŠPANIJE**, zapiski iz španske državljanske vojne, 232 str. ppl.
- Vicente Blasco Ibanez: **KATEDRALA**, roman iz španske preteklosti in sedanosti, 292 str. ppl.
- Adalberto Ortiz: **JUYUNGO**, roman iz ekvadorskih pragozdov, 228 str. ppl.
- Hakon Mielche: **ALADIN V CADILLACU**, zanimivosti in problemi Arabskega polotoka, 264 str. ilustr. ppl.
- Charles de Coster: **ULENSPIEGEL**, dogodivščine iz flamske dežele, 496 str. ppl.

VSAKA KNJIGA SAMO ŠIL. 20.-

- Vladimir Kavčič: **OD TU DALJE**, roman o spopadu človeka z birokratskim okoljem, 308 str. pl.
- Ilja Ilf in Jevgenij Petrov: **ZLATO TELE**, vesel satiričen roman, 352 str. pl.
- Leonard Woolf: **VAS V DŽUNGLI**, roman o prebivalcih Ceylona, 240 str. ilustr. ppl.
- Waller de la Mare: **TRI KRALJEVE OPICE**, eno najlepših mladinskih del iz svetovnega slovstva, 272 str. ilustr. ppl.
- Karol Bunsch: **OLIMPIJA**, roman iz antičnega sveta, 356 str. ppl.

VSAKA KNJIGA SAMO ŠIL. 25.-

- Juš Kozak: **MASKE**, zbirka najboljših pisateljevih novel, 432 str. pl.
- Anatole France: **RDEČA LILIJ**, roman velike pisateljeve ljubezni, 248 str. pl.
- Slavko Janevski: **VAS ZA SEDMIMI JESENI**, roman iz kmečkega življenja, 316 str. pl.
- VIHARNI PIŠ, izbor pooklubske ruske proze, 448 str. kart.
- Frank Norris: **POLIP**, roman o gradnji železnice v Kaliforniji, 392 str. ppl.

VSAKA KNJIGA SAMO ŠIL. 30.-

- H. L. Humes: **V PODZEMLJU**, roman o francoskem odporničnem gibanju, tri knjige skupaj 1108 str. ppl.
- Premčand: **GODAN**, roman o socialnem prebujanju Indije, 372 str. pl.
- Zdenek Pluhar: **KRIŽI OB PROGI**, roman o graditeljih ameriških železnic, 456 str. pl.
- D. H. Rawcliffe: **SKRIVNOSTI IN SLEPILA OKULTIZMA**, 464 str. polusnje
- Zsolt Harsanyi: **GALILEO GALILEI**, roman o slovečem učenjaku, 700 str. ppl.

Posamezne knjige lahko naročite tudi po pošti. Vendar opozarjamo, da so mnogi naslovi na zalogi le v enem izvodu; zato svetujemo, da pohitite z nakupom oz. naročilom. Sicer pa obsega izbor v knjigarni še mnogo drugih lepih in zanimivih knjig po enako ugodnih cenah, tako da se obisk v „Naši knjigi“ meseca februarja še posebno izplača.

Knjigarna „Naša knjiga“

CELOVEC, PAVLIČEVA 5—7

RADIO — TELEVIZIJA

RADIO CELOVEC

SOBOTA, 5. 2.: 6.05 Kaj se dogaja v Avstriji — 8.05 Družinski magazin — 9.00 V žarišču — 9.45 Zadovoljni z glasbo — 11.05 Zeleni magazin — 13.00 Deželni razgledi — 13.30 Lepi glasovi, priljubljene melodije — 14.00 Voščila — 16.00 Servis — 17.10 Govorila ura pri dr. Weiβu — 18.00 Deželni razgledi — 20.05 Vašo številko, prošim — 22.20 Plesna glasba po naročilu — 22.10 Šport — 0.00 Poročila.

NEDELJA, 6. 2.: 6.10 Igra na orgle — 8.15 Kaj je novega? — 9.45 Dunajski zajtrk z glasbo — 10.30 Radijska pravljica — 11.00 Dolpoldanski koncert — 13.00 Deželni razgledi — 13.15 Iz mestnega gledališča — 13.25 Glasbeni desert — 14.30 Voščila — 16.00 „Odkritje spomenika“ — 17.05 Vesele ste življenja — 18.00 Deželni razgledi — 19.00 Nedeljski šport — 20.05 Avstrijska rallye — 21.30 Satirični tedenski obzornik — 22.00 Poročila in šport.

PONEDELJEK, 7. 2.: 6.05 Kaj se dogaja v Avstriji — 6.55 Dobro jutro na Koroškem — 8.05 Oddaja za starejše ljudi — 9.30 Avstrijska ljudska glasba — 10.00 Zadovoljni z glasbo — 11.04 Iz dežele, za deželo — 13.00 Deželni razgledi — 14.30 Z zvoneča glasbo — 15.00 Še vedno priljubljeno — 16.00 „Lonac poln časa“ — 17.10 Kaj radi slišimo — 18.00 Deželni razgledi — 19.07

ska glasba — 11.05 Iz dežele, za deželo — 13.00 Deželni razgledi — 14.45 Živa pokrajina — 15.00 Še vedno priljubljeno — 16.00 „Radio mavrica“ — 17.10 Operetne melodije — 18.00 Deželni razgledi — 19.50 Glasbena medigra — 20.05 Ljudstvo in domovina — 21.00 Dvajset let pevec Porcia, Spittal a. d. D. — 22.00 Poročila in šport.

PETEK, 11. 2.: 6.05 Kaj se dogaja v Avstriji — 6.55 Dobro jutro na Koroškem — 8.05 Ženski magazin — 9.30 Koroška ljudska glasba — 10.00 Zadovoljni z glasbo — 11.05 Iz dežele, za deželo — 13.00 Deželni razgledi — 14.45 Zabeleženo na Koroških cestah — 15.00 Še vedno priljubljeno — 16.15 To je naše imenje — 17.10 Za konec tedna — 18.00 Deželni razgledi — 19.07 Robert Stolz dirigira — 20.05 Koncert iz koroškega deželnega studia — 22.00 Poročila in šport.

SLOVENSKE ODDAJE

SOBOTA, 5. 2.: 9.45 Od pesmi do pesmi, od srca do srca.

NEDELJA, 6. 2.: 7.05 Duhovni nagovor — Po vaši želji.

PONEDELJEK, 7. 2.: 13.45 Celovski radijski dnevnik — Prešerni Prešeren.

TOREK, 8. 2.: 9.30 Dežela ob Dravi — 13.45 Celovski radijski dnevnik — Šport — Otroci, poslušajte!

SREDA, 9. 2.: 13.45 Celovski radijski dnevnik — Lisjak domistic in glasbe.

ČETRTEK, 10. 2.: 13.45 Celovski radijski dnevnik — Komu verovati? — Pesmi teh domačih tal (Ob 70-letnici Foltija Hartmana).

PETEK, 11. 2.: 13.45 Celovski radijski dnevnik — Iz kulturnega življenja koroških Slovencev.

AVSTRIJA 1

SOBOTA, 5. 2.: 9.25 Svetovno prvenstvo v bobu — 12.25 Smuk za moške — 15.15 Obledelka naredi človeka — 17.00 Gradbišče — 17.30 Orzowel — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Panoptikum — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Dober večer v soboto želi Heinz Conrads — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.15 Z jasnega — 21.50 Šport — 22.10 Valdez — 23.45 Poročila.

NEDELJA, 6. 2.: 9.25 Svetovno prvenstvo v bobu — 10.55 Siatom za moške — 12.00 Svetovno prvenstvo v bobu — 12.55 Smuk za moške — 14.00 Prvenstvo v telovadbi — 15.35 Star sem dve leti — 17.00 Pan Tau — 17.30 Čebelica Maja — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Klub seniorjev — 18.30 Poj z nami — 19.30 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.15 Moja najboljša prijateljica — 21.45 Šport — 21.55 Schenk bere Buscha — 22.25 Poročila.

PONEDELJEK, 7. 2.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Elektrotehnika — 10.00 Francoščina — 10.30 Cleo, ljubezen v antiki — 17.30 Za predšolske otroke — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Živalski raji — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Ponedeljski šport — 20.50 Akcija v Manhattanu — 21.35 Poročila in šport.

TOREK, 8. 2.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Astronomija — 10.00 Formalna logika — 10.30 Sovjetski film — 17.30 Za predšolske otroke — 17.55 Lisjak z zlatim uhanom — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Peter Weck na odru — 21.05 Druga Amerika — 21.50 Hiša na Eaton Placeu — 22.35 Poročila in šport.

ČETRTEK, 10. 2.: 6.05 Kaj se dogaja v Avstriji — 6.55 Dobro jutro na Koroškem — 8.05 Ženski magazin — 9.30 Avstrijska ljudska glasba — 10.00 Zadovoljni z glasbo — 11.05 Iz dežele, za deželo — 13.00 Deželni razgledi — 14.30 Na obisku pri koroških zbora — 15.00 Še vedno priljubljeno — 16.00 Za potrošnike — 17.10 V dunajski kavarni — 18.00 Deželni razgledi — 19.07 Avstrijska zborovska glasba — 19.30 Za prijatelja planin — 20.05 V sredo zvečer v studiu Oberösterreich — 21.30 „Eden preveč“ — 22.00 Poročila.

SREDA, 9. 2.: 6.05 Kaj se dogaja v Avstriji — 6.55 Dobro jutro na Koroškem — 8.05 Ženski magazin — 9.30 Avstrijska ljudska glasba — 10.00 Zadovoljni z glasbo — 11.05 Iz dežele, za deželo — 13.00 Deželni razgledi — 14.30 Na obisku pri koroških zbora — 15.00 Še vedno priljubljeno — 16.00 Za potrošnike — 17.10 V dunajski kavarni — 18.00 Deželni razgledi — 19.07 Avstrijska zborovska glasba — 19.30 Za prijatelja planin — 20.05 V sredo zvečer v studiu Oberösterreich — 21.30 „Eden preveč“ — 22.00 Poročila.

PETEK, 11. 2.: 6.05 Kaj se dogaja v Avstriji — 6.55 Dobro jutro na Koroškem — 8.05 Ženski magazin — 9.30 Avstrijska ljudska glasba — 10.00 Zadovoljni z glasbo — 11.05 Iz dežele, za deželo — 13.00 Deželni razgledi — 14.30 Na obisku pri koroških zbora — 15.00 Še vedno priljubljeno — 16.00 Za potrošnike — 17.10 V dunajski kavarni — 18.00 Deželni razgledi — 19.07 Avstrijska zborovska glasba — 19.30 Za prijatelja planin — 20.05 V sredo zvečer v studiu Oberösterreich — 21.30 „Eden preveč“ — 22.00 Poročila.

SOBOTA, 5. 2.: 9.25 Svetovno prvenstvo v bobu — 12.25 Smuk za moške — 15.15 Obledelka naredi človeka — 17.00 Gradbišče — 17.30 Orzowel — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Panoptikum — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Dober večer v soboto želi Heinz Conrads — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.15 Z jasnega — 21.50 Šport — 22.10 Valdez — 23.45 Poročila.

NEDELJA, 6. 2.: 9.25 Svetovno prvenstvo v bobu — 10.55 Siatom za moške — 12.00 Svetovno prvenstvo v bobu — 12.55 Smuk za moške — 14.00 Prvenstvo v telovadbi — 15.35 Star sem dve leti — 17.00 Pan Tau — 17.30 Čebelica Maja — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Klub seniorjev — 18.30 Poj z nami — 19.30 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.15 Moja najboljša prijateljica — 21.45 Šport — 21.55 Schenk bere Buscha — 22.25 Poročila.

PONEDELJEK, 7. 2.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Elektrotehnika — 10.00 Francoščina — 10.30 Cleo, ljubezen v antiki — 17.30 Za predšolske otroke — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Živalski raji — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Ponedeljski šport — 20.50 Akcija v Manhattanu — 21.35 Poročila in šport.

TOREK, 8. 2.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Astronomija — 10.00 Formalna logika — 10.30 Sovjetski film — 17.30 Za predšolske otroke — 17.55 Lisjak z zlatim uhanom — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Peter Weck na odru — 21.05 Druga Amerika — 21.50 Hiša na Eaton Placeu — 22.35 Poročila in šport.

ČETRTEK, 10. 2.: 6.05 Kaj se dogaja v Avstriji — 6.55 Dobro jutro na Koroškem — 8.05 Ženski magazin — 9.30 Avstrijska ljudska glasba — 10.00 Zadovoljni z glasbo — 11.05 Iz dežele, za deželo — 13.00 Deželni razgledi — 14.30 Na obisku pri koroških zbora — 15.00 Še vedno priljubljeno — 16.00 Za potrošnike — 17.10 V dunajski kavarni — 18.00 Deželni razgledi — 19.07 Avstrijska zborovska glasba — 19.30 Za prijatelja planin — 20.05 V sredo zvečer v studiu Oberösterreich — 21.30 „Eden preveč“ — 22.00 Poročila.

SREDA, 9. 2.: 9.00 Rdeči avtobus — 9.30 Kmetijstvo danes — 10.00 Madrid in centralna Španija — 10.30 Star sem dve leti — 17.00 Konfeti — 17.25 Rdeči avtobus — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Za najmlajše — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Ljubezen, kruh in ljubosumnost — 21.35 Poročila in šport.

ČETRTEK, 10. 2.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Elektrotehnika — 10.00 Obraz stoletij — 10.30 Ljubezen, kruh in ljubosumnost — 17.30 Za predšolske otroke — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Zgodovina razvoja letalskih poletov — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Gostilničarka — 21.40 Poročila in šport.

PETEK, 11. 2.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Prvih 365 dni v otrokovem življenju — 10.00 Gost Garry Hauserja — 10.30 Klub seniorjev — 11.00 Poznanstvo na potovanju — 17.30 Za predšolske otroke — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Televizijska kuhinja — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Derrick — 21.05 Priljubljena Avstrija — 22.05 Nevarnost: Diabolik — 23.45 Poročila in šport.

AVSTRIJA 2

SOBOTA, 5. 2.: 16.00 Koncertna ura — 17.15 Mejni kamni svetovne zgodovine — 18.00 Kavarna Hungaria — 18.30 Brez nagobčnika — 19.30 Orientirano gospodinjstvo — 20.00 Galerija — 20.15 Sovjetski film — 21.45 Jazz v ZDF.

NEDELJA, 6. 2.: 17.00 Horizonti — 17.45 Servis-boks — 18.00 Angleščina — 18.30 Let iz Be — 20.00 Enciklopedija — 20.15 Prizma — 21.45 Brez nagobčnika.

PONEDELJEK, 7. 2.: 17.30 Astronomija — 18.00 Angleščina — 18.45 Pregled sporeda — 18.30 Pustolovščina na Mount McKinley-u — 19.30 Formalna logika — 20.00 Hiša na Eaton Placeu — 20.50 Vstop prost — 21.35 Čas v sliki — 22.05 Dnevnik neke nesrečnice.

TOREK, 8. 2.: 17.30 Kmetijstvo danes — 18.00 Angleščina — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Novo v znanosti — 19.30 Madrid in centralna Španija — 20.00 Stechlin — 21.30 Čas v sliki in kultura — 22.05 Klub 2.

SREDA, 9. 2.: 17.30 Elektrotehnika — 18.00 Francoščina — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Stroj morje — 19.30 Obraz stoletij — 20.00 Teleobjektiv — 20.45 Koncert v literaturi, literatura v koncertu — 21.30 Čas v sliki in kultura — 22.05 Jugle Mystery.

ČETRTEK, 10. 2.: 17.30 Prvih 365 dni v otrokovem življenju — 18.00 Ruščina — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Vstop prost — 19.30 Gost pri Carry Hauserju — 20.00 Stechling — 21.45 Čas v sliki in kultura — 22.20 Klub 2.

PETEK, 11. 2.: 8.00 Šolska oddaja — 17.10 Mala čebelica — 17.25 Obzornik — 17.40 Kako zakuhati ogenj — 18.35 Cyrano de Bergerac — 19.30 Dnevnik — 20.00 Humoristična serija — 20.30 Pogovor o ... — 21.20 Miniature — 21.35 Dnevnik.

SOBOTA, 5. 2.: 9.25 Svetovno prvenstvo v bobu — 12.25 Smuk za moške — 15.15 Obledelka naredi človeka — 17.00 Gradbišče — 17.30 Orzowel — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Panoptikum — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Dober večer v soboto želi Heinz Conrads — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.15 Z jasnega — 21.50 Šport — 22.10 Valdez — 23.45 Poročila.

NEDELJA, 6. 2.: 9.25 Svetovno prvenstvo v bobu — 10.55 Siatom za moške — 12.00 Svetovno prvenstvo v bobu — 12.55 Smuk za moške — 14.00 Prvenstvo v telovadbi — 15.35 Star sem dve leti — 17.00 Pan Tau — 17.30 Čebelica Maja — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Klub seniorjev — 18.30 Poj z nami — 19.30 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.15 Moja najboljša prijateljica — 21.45 Šport — 21.55 Schenk bere Buscha — 22.25 Poročila.

PONEDELJEK, 7. 2.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Elektrotehnika — 10.00 Francoščina — 10.30 Cleo, ljubezen v antiki — 17.30 Za predšolske otroke — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Živalski raji — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Ponedeljski šport — 20.50 Akcija v Manhattanu — 21.35 Poročila in šport.

TOREK, 8. 2.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Astronomija — 10.00 Formalna logika — 10.30 Sovjetski film — 17.30 Za predšolske otroke — 17.55 Lisjak z zlatim uhanom — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Peter Weck na odru — 21.05 Druga Amerika — 21.50 Hiša na Eaton Placeu — 22.35 Poročila in šport.

ČETRTEK, 10. 2.: 6.05 Kaj se dogaja v Avstriji — 6.55 Dobro jutro na Koroškem — 8.05 Ženski magazin — 9.30 Avstrijska ljudska glasba — 10.00 Zadovoljni z glasbo — 11.05 Iz dežele, za deželo — 13.00 Deželni razgledi — 14.30 Na obisku pri koroških zbora — 15.00 Še vedno priljubljeno — 16.00 Za potrošnike — 17.10 V dunajski kavarni — 18.00 Deželni razgledi — 19.07 Avstrijska zborovska glasba — 19.30 Za prijatelja planin — 20.05 V sredo zvečer v studiu Oberösterreich — 21.30 „Eden preveč“ — 22.00 Poročila.

SOBOTA, 5. 2.: 9.25 Svetovno prvenstvo v bobu — 12.25 Smuk za moške — 15.15 Obledelka naredi človeka — 17.00 Gradbišče — 17.30 Orzowel — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Panoptikum — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Dober večer v soboto želi Heinz Conrads — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.15 Z jasnega — 21.50 Šport — 22.10 Valdez — 23.45 Poročila.

NEDELJA, 6. 2.: 9.25 Svetovno prvenstvo v bobu — 10.55 Siatom za moške — 12.00 Svetovno prvenstvo v bobu — 12.55 Smuk za moške — 14.00 Prvenstvo v telovadbi — 15.35 Star sem dve leti — 17.00 Pan Tau — 17.30 Čebelica Maja — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Klub seniorjev — 18.30 Poj z nami — 19.30 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.15 Moja najboljša prijateljica — 21.45 Šport — 21.55 Schenk bere Buscha — 22.25 Poročila.

PONEDELJEK, 7. 2.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Elektrotehnika — 10.00 Francoščina — 10.30 Cleo, ljubezen v antiki — 17.30 Za predšolske otroke — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Živalski raji — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Ponedeljski šport — 20.50 Akcija v Manhattanu — 21.35 Poročila in šport.

TOREK, 8. 2.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Astronomija — 10.00 Formalna logika — 10.30 Sovjetski film — 17.30 Za predšolske otroke — 17.55 Lisjak z zlatim uhanom — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Peter Weck na odru — 21.05 Druga Amerika — 21.50 Hiša na Eaton Placeu — 22.35 Poročila in šport.

ČETRTEK, 10. 2.: 6.05 Kaj se dogaja v Avstriji — 6.55 Dobro jutro na Koroškem — 8.05 Ženski magazin — 9.30 Avstrijska ljudska glasba — 10.00 Zadovoljni z glasbo — 11.05 Iz dežele, za deželo — 13.00 Deželni razgledi — 14.30 Na obisku pri koroških zbora — 15.00 Še vedno priljubljeno — 16.00 Za potrošnike — 17.10 V dunajski kavarni — 18.00 Deželni razgledi — 19.07 Avstrijska zborovska glasba — 19.30 Za prijatelja planin — 20.05 V sredo zvečer v studiu Oberösterreich — 21.30 „Eden preveč“ — 22.00 Poročila.

PETEK, 11. 2.: 17.30 Tassilo III. — 18.00 Nemščina — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Tizian, slikar knezov — knežji slikar — 19.30 Adalbert Stifter — 20.00 Skrivnostni svet virov — 20.45 Nava — 21.05 Trailer — 21.50 Čas v sliki in kultura — 22.25 High Chaparral.

JUGOSLAVIJA

SOBOTA, 5. 2.: 8.00 Mala čebelica — 8.15 Narodna: Lepa Vida — 8.30 Jole, Jole — 9.00 Zverinice iz Režije — 9.20 Skrivnosti morskih globin — 9.45 Psihologija dela — 10.05 Dokumentarna oddaja — 11.35 Kopernik — 12.15 Smuk za moške — 15.10 Svetovno prvenstvo v bobu — 16.10 Košarka — 17.40 Obzornik — 18.00 Kiš in Torbi — 19.30 Dnevnik — 19.50 Zunanje politična tema tedna — 20.00 Vozniško dovoljenje — 21.30 Dnevnik — 21.45 625 — 22.25 Enrico Marcius.

NEDELJA, 6. 2.: 8.15 Poročila — 8.20 Od vsakega jutra raste dan — 8.50 625 — 9.30 Vino in kruh — 10.35 Veliki raziskovalci — 11.30 Kmetijska oddaja — 12.15 Poročila — 12.20 Siatom za moške — 14.00 Svetovno prvenstvo v bobu — Nedeljsko popoldne — 17.35 Poročila — 17.40 Pozno poletje — 19.30 Dnevnik — 19.50 Tedenski gospodarski komentar — 20.00 Marija — 21.10 Skopje — 21.40 Dnevnik — 21.55 Športni pregled.

PONEDELJEK, 7. 2.: 8.10 Šolska oddaja — 17.00 Vrtec na obisku — 17.15 Skrivnosti globin — 17.40 Obzornik — 17.55 Prvih 365 dni v otrokovem življenju — 18.30 Dogovorili smo se — 18.45 Mladi za mlade — 19.30 Dnevnik — 20.00 Trije posvetnjaki — 21.05 Kulturne diagonale — 21.45 Mozaik kratkega filma — 22.05 Dnevnik.

TOREK, 8. 2.: 8.00 Šolska oddaja — 17.10 Volk išče drva v črnem potoku — 17.30 Pika nagovička — 17.55 Obzornik — 18.10 Glasbena oddaja — 18.40 TV trim test — 19.30 Dnevnik — 20.00 Oči kritike — 20.40 Blišč in beda kurtizan — 21.40 Iz koncertnih dvoran — 22.10 Dnevnik.

SREDA, 9. 2.: 8.10 Šolska oddaja — 17.10 Narodna: Pegam in Lambergar — 17.25 Glass fascination — 17.55 Obzornik — 18.10 Spektar — 18.45 Pogovor o glasbi — 19.30 Dnevnik — 20.00 Plačilo za strah — 22.30 Dnevnik — 22.45 Nogomet Anglija : Nizozemska.

ČETRTEK, 10. 2.: 8.00 Šolska oddaja — 17.10 Mala čebelica — 17.25 Obzornik — 17.40 Kako zakuhati ogenj — 18.35 Cyrano de Bergerac — 19.30 Dnevnik — 20.00 Humoristična serija — 20.30 Pogovor o ... — 21.20 Miniature — 21.35 Dnevnik.

PETEK, 11. 2.: 8.10 Šolska oddaja — 17.10 Krizem kražem — 17.20 Morda vas zanima — 17.55 Obzornik — 18.10 Tuja folklor — 18.45 Mavrovo — 19.30 Dnevnik — 19.55 Tedenski notranje politični komentar — 20.05 Kopernik — 21.00 Razgledi — 21.45 Ulice San Franciscu — 22.35 Dnevnik.

SOBOTA, 5. 2.: 9.25 Svetovno prvenstvo v bobu — 12.25 Smuk za moške — 15.15 Obledelka naredi človeka — 17.00 Gradbišče — 17.30 Orzowel — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Panoptikum — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Dober večer v soboto želi Heinz Conrads — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.15 Z jasnega — 21.50 Šport — 22.10 Valdez — 23.45 Poročila.

NEDELJA, 6. 2.: 9.25 Svetovno prvenstvo v bobu — 10.55 Siatom za moške — 12.00 Svetovno prvenstvo v bobu — 12.55 Smuk za moške — 14.00 Prvenstvo v telovadbi — 15.35 Star sem dve leti — 17.00 Pan Tau — 17.30 Čebelica Maja — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Klub seniorjev — 18.30 Poj z nami — 19.30 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.15 Moja najboljša prijateljica — 21.45 Šport — 21.55 Schenk bere Buscha — 22.25 Poročila.

PONEDELJEK, 7. 2.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Elektrotehnika — 10.00 Francoščina — 10.30 Cleo, ljubezen v antiki — 17.30 Za predšolske otroke — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Živalski raji — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Ponedeljski šport — 20.50 Akcija v Manhattanu — 21.35 Poročila in šport.

TOREK, 8. 2.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Astronomija — 10.00 Formalna logika — 10.30 Sovjetski film — 17.30 Za predšolske otroke — 17.55 Lisjak z zlatim uhanom — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Peter Weck na odru — 21.05 Druga Amerika — 21.50 Hiša na Eaton Placeu — 22.35 Poročila in šport.

ČETRTEK, 10. 2.: 6.05 Kaj se dogaja v Avstriji — 6.55 Dobro jutro na Koroškem — 8.05 Ženski magazin — 9.30 Avstrijska ljudska glasba — 10.00 Zadovoljni z glasbo — 11.05 Iz dežele, za deželo — 13.00 Deželni razgledi — 14.30 Na obisku pri koroških zbora — 15.00 Še vedno priljubljeno — 16.00 Za potrošnike — 17.10 V dunajski kavarni — 18.00 Deželni razgledi — 19.07 Avstrijska zborovska glas